Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган.

1921 оной ... 21-нээ гарана | № 56 (14076) | 1973 оной мартын 7, среда | Сэн 2 мүнгэн

ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ШИИДХЭХЫ ЖЭЛЭЙ ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА БЭЛЭДХЭЛ

...һайнаар заһабарилагдана

...шэ жэлдэ ган габайбашье, Буламай отмеханизаторнууд бүриһөө 15 центнер хуряажа, аймаг сооһуури эзэлһэн юм. ...отделениин механизаторхабарай тарилгада хүдэлоньһон техникэеэ һайн заһабарилха хэанхаралаа хандуу... механизаторнууд байгша ...эхиндэ бүхы оньһон ...тэеэ түгэс бэлэн бол... социалис уялгатай ...торно-таряан ажалай бригадирай үүргэ ...Цэрэн Аюров энэ хүдэлмэридэ гол ан...табяа гэжэ тэмдэглэ.... Мүнөө үедэ эндэ трактор, газарай хүрьһэ ...бүхы оньһон тү... һайн шанартайгаар ...лагдаа. Оньһон техникэ заһабарилгада слесарь Базар Гармаев илангаяа эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана. Энэ нүхэрнай үдэрэйнгөө нормые 140—150 процент дүүргэжэ, суг хүдэлдэг нүхэдтөө ёһотой жэшээ харуулһан байха юм.

— Манай отделениин механизаторнууд хабарай тарилгада хүдэлгэгдэхэ оньһон техникэеэ һайнаар заһабариба. Ороохо таряанай тогтууритай ургаса абахын тула хабарайнгаа тарилгые агротехническэ бүхы заабариин ёһоор бүтээхэ хэрэгтэй гэжэ бидэ һайн ойлгонобди. Буряадайнгаа АССР-эй тогтоһон ойн баярай жэлдэ манай механизаторнууд түйлаһан амжалтаяа бүри арьбадхаха бэзэ, — гээд отделениие эрхилэгшэ Галина Цыреновна Аюшеева манда хөөрэбэ.

Б. ЛАЙДАПОВ.

Хоря.

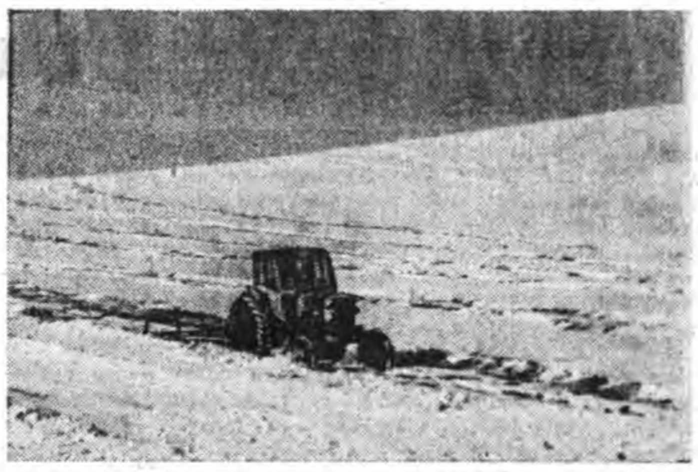

«Родина» колхоз (Хяагта) ороохо таряанай баян ургаса хуряадагаараа республика соогоо суурхаһаар үннэй. Үнгэрэгшэ жэлдэ ган гасуур байбашье һаа, колхозингууд гектар бүриһөө 13,9 центнер ороохо хуряажа абаа.

Тус колхозой МТМ-эйн хорёо соо шутам дээрэ гусеничнэ 26, колесно 38 тракторнууд, 35 сеялкэ, 24 культиватор, 35 анзаһан, жэрылдэнэ. Механизаторнууд ноябрь һараһаа эхилжэ, техникэеэ бултыень февралиин 20-до заһабарилжа дүүргэбэ.

Колхозой дүрбэн отделенидэ нэгэ-нэгэ тракторнууд таряанай газар дээрэ саһа тогтооно.

— 1000 гектарһаа дээшэ талмай дээрэ саһан тогтоогдоод байна. Гектар бүриһөө 18 центнер таряа абаха гэһэн уялгатайбди. Саһа тогтоолгодо нэгэдэхи отделениин Анатолий Шумнов илангаяа нүхэдэйнгөө дунда шалгарна. Механизатор бүхэн үдэртөө гуша гаран гектар саһа тогтооно,—гээд колхозой главна инженер, Бур.АССР-эй габьяата механизатор Сергей Афанасьевич Алимасов манда хөөрэнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...-һаа 99 ХУРЬГАН ...БТАА

...унист А. Ф. Сластин ...хонишон гэжэ суурхаһан. Тэрэ урдань ...аймагай «Зна...» колхозой түрүү ...орлогшоор ажаллажа ... һайн дураараа ажа... ...соондо ороһон эхэ хо... ...тарые даажа абаһан. ...обкомой гэшүүн нү...стин үнгэрэгшэ жэлдэ ...хонин бүриһөө 102 ...хонин бүриһөө 3,7 ...ым ноохо абажа, аймаг... ...болоһон юм. ...жэлэй шиидхэхы гур... жэлдэ хонин бүриһөө ... 4 килограмм ноохо ...һэн уялгатай. Отаратань 627 толгой хонин харууһалагдадаг. Мартын 1-нэй байдалаар ахалагша хонишон коммунист А. Ф. Сластин зуунһаа 99 хурьга абаад, тобир тарганаар түлжүүлжэ байна.

— Үшөө 7 хурьга түлжүүлхэдээ уялгаяа дүүргэхэб. Арба гаран хонин хурьгалха. Тиимэ болохолоороо абаһан уялгамнай үлүүлэн дүүргэгдэхэнь гээшэ. Хабарай хагсууда гарзалуулангүй хүхэ ногоон дээрэ гаргаха гэһэн харюусалгатай ажалнай эхилхэнь, — гэжэ Александр Федорович хөөрэнэ.

Б. ЖАМБАЛОВ.

...ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...Т. З. БУРКИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ...ДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

...ээр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, ...алай талаар хангалгын предприятинуудта олон ...туршада һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө Буряадай ...-эй арад зониие ажаһуудалай талаар хангалгын ...ствын оёдолой «Байкал» нэгэдэлэй директор Буркин Терентий Зандановичые Буряадай АССР-...овно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамо...** шагнаха.

...дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

...дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

...-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
...3 оной мартын 2.

БУРГААСТАЙН БЭРХЭ ТУГАЛШАН

Ажалша бүхэриг хүн суг хүдэлдэг нүхэдтөө, нютаг нугадаа хүндэтэй байдаг. Химиин совхозой Бургаастайн һүнэй фермын түрүү тугалшан Мария Филипповна Жертанова эгээл иимэ хүнүүдэй нэгэн юм. Энэ нүхэрнай мал ажалда хүдэлжэ эхилһээр 30 гаран жэл болоо. Ганса Бургаастайн фермэдэ 4-дэхи жэлээ ажаллана. Мария Филипповна анха түрүүн эндэ хүдэлхэеэ ерэхэдээ һаалишанаар ажаллаа «Ажал хүдэлмэриеэ һайн мэдэхэ ёһотойл малша хүн даа» гэжэ суг хүдэлдэг һаалишадынь тэрээн тухай үнэн зүрхэнһөө хэлсэдэг байһан. Хамта ажалладаг нүхэдэй магтаалһаа һайн һайхан юумэ хаана байлтайб.

Тус фермын һаалишад һү һааляараа түрүү зэргэдэ ябадаг байбашье, нарай тугалнууд олоор гарзалжа эхилбэ. Тугалшан болохо хүнэй абаһаар олдохонь бэрхэтэй болобо.

— Абаһан тугалнуудаа найдамтай хүндэ тушааха зэргэтэйбди. Этигэл багатай, ерүүл хүндэ энэ ажал даалгахань аюултай. Тиимэһээ фермын түрүү һаалишан үнинэй коммунист нүхэр Жертановае энэ харюусалгатай ажалда табихадамнай яаха юм, —гэжэ фермые даагша Долгор Очировна Цыдыпова совхозой директортэ хандаһан юм.

— Ушарһан бэрхэшээлһээ гарахын тула дүй дүршэлтэй малшан хэрэгтэй. Та суг хүдэлдэг нүхэдөө һайн мэдэнэ ха юмта. Мария Филипповна шэнги бэрхэ һаалишаниие олохо байбалтнай ямар арсалта байхаб, — гэжэ Владимир Данилович Николаев харюусаа һэн.

Нүхэр Жертанова үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һараһаа тугалшанаар хүдэлжэ эхилээ һэн.

Гушаад жэлдэ һаалишанаар хүдэлһэн аад, гэнтэ тугалшан болоходоо түрүүшэгээр маргаадшье абаһан байха. Ямаршье ажал өөрын нюусатай, онсо шэнжэтэй байдаг. Оншыень оложо, оролдобол хэзээшье амжалта туйлагдаха гэжэ коммунис ажалай ударник Мария Филипповна бодоһон юм. Тэрэ һаалишанааршье хүдэлхэдөө тугалшанай ажалаар һонирходог, зохисотой заабари хэлэжэ үгэдэг һэн. Нүхэр Жертанова түрүүшын үдэрһөө ажалаа эмхи гуримтайгаар ябуулхые оролдоо. Сагай ошохо бүри Мария Филипповна ажалдаа дүршэжэ, нарай тугалнуудые харууһалха талаар һайн үрэ дүн туйлажа эхилээ. Бургаастайн фермэ дээрэ нарай тугалнууд элдэб үбшэндэ дайрагдажа, харууһанай мууһаа гарзалха ушар тохёолдохоёо болибо.

— Һая гараһан тугалнуудые гарзада оруулангүйгөөр ехэ болгожо тушааха гээшые үнеэ һаахаһаа хүшэршэг байгша аа гү гэжэдшье һанадаг байгааб. Дүршөөд байхада эдэ бүгэдын һанал бодолдо абтахаяа болинхойб. Даажа абаһан ажалдаа үнэн сэдьхэлһээ хандаад, оролдоод байбал, хэзээшье амжалта туйлагдадаг гээшэ ааб даа,—гэжэ Мария Филипповна манда хөөрэбэ.

Тиимэшье байгаа ёһотой. Урдань эхэдэнь хүхүүлжэ томо болгоходо һураггүй амар шэнги үзэгдэдэг байжа болоо. Мүнөө һая гараһан тугал эхэһээ амяаралагдана. Энээниие зоотехническэ заабариин ёһоор эдеэлүүлнэ, харууһална.

«Мариямнай дүй дүршэлтэй тугалшадые социалис мүрысөөндэ ахижа гарадаг болонхой. Харууһалдаг тугалнуудынь тобир тарган» гэжэ фермын һаалишад магтан хөөрэлдэдэг.

Мария Филипповна һая гараһан тугалнуудые эхэдэнь һайса долёолгоһоной удаа дулаан байрада оруулна. 20—30 минутын үнгэрэмсөөр, эхынь бүлеэхэн уураг хүхүүлдэг. Тугалнуудаа 2—2,5 час болоод лэ эхынь уураг хүхүүлнэ. Түрүүшын табан хоногто тугалнуудые илтажа һайнаар хүрүүһалха, саг болзортонь эдеэлүүлхэ хэрэгтэй гэжэ тэрэ һайн ойлгодог. Тугалайнгаа байра, угжа хүхэлтэнүүдыень угаана, хүхэлтэнүүдыень ходо сэбэр байлгадаг. Нарай тугалда минеральна тэжээл ехэ удха шанартай.

Мария Филипповна Жертанова мүнөө үедэ 63 тугал харууһална. Дүй дүршэлтэй тугалшан тус бүриинь шэгнүүрые суудхын туршада 800—900 граммаар нэмээжэ, суг хүдэлдэг нүхэд соогоо онсо шалгарна.

Б. ШИРЕТОРОВ.

Сэлэнгын аймаг.

РСФСР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫН МИНИСТЕРСТВЫН КОЛЛЕГИИН ЗАСЕДАНИ

Үнгэрэгшэ жэлдэ хүдөө ажахын ажалшадай хүдэлмэриин дүнгүүдые, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр 1973 оной арадай ажахын түсэб ба социалис уялгануудые дүүргэхэ хэмжээнүүдые РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын коллегиин үргэдхэгдэһэн заседани дээрэ зүбшэн хэлсэбэ. Областьнуудай, хизаарнуудай, автономито республикануудай хүдөө ажахын албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, эрдэмтэд, мэргэжэлтэд, КПСС-эй ЦК-гай, РСФСР Министрнүүдэй Соведэй, союзна ба республиканска министерствэнүүдэй, албан зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд тэрээндэ хабаадаһан байна.

Нёдондо жэл хэдыш гангасуур байгаашье һаань, Россин таряашад 91 миллион тонноһоо үлүү ороохо хуряаһан байха юм. Тиигэбэшье Росси дотор ороохо таряа, техническэ ургамалнуудые, хартаабха, овощ хуряажа, гүрэндэ худалдаха түсэб дүүргэгдээгүй. Имагтал сагай уларилай таарамжагүй байһанһаа бэшэ, харин колхоз, совхозуудай, хүдөө нютагуудай ажахын албан зургаануудай, республикын Хүдөө ажахын министерствын хүдэлмэридэ горитой дутуу дундануудай дайралдажа байһанһаа хангалтагүй бага ургаса хуряагдаа гэжэ элидхэлшэ, — РСФСР-эй хүдөө ажахын министр Л. Я. Флоренгьев тэмдэглэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Совет Социалис Республиканудай Союзай 50 жэлэй ой тухай элидхэл хэхэдээ, экономикоёо эрид дээшэлүүлхын тула хүдөө ажахы һайнаар эрхилхые дурадхаа һэн. Энээниинь хараада абажа, 1973 оной түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй арадай ажахын түсэб болон социалис уялганудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэмжээ ябуулганудые РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын коллеги зохёоһон байна.

Ороохо таряа ба бусад ургамалнуудые һайнаар ургуулжа, гүрэндэ худалдалгые дээшэлүүлхэ арга боломжонууд заседани дээрэ элирүүлэгдээ. Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд абтаба.

КОЛХОЗУУДАЙ СОЮЗНА СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

Колхозуудай союзна Соведэй заседани мартын 5-да Москвада болобо. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй, тэрээн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгын үндэһөөр 1973 ондо хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилэн бэлэдхэлгые ехэдхэхэ түсэбүүдые, социалис уялгануудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэмжээнүүдые заседанида хабаадагшад зүбшэлһэн байна.

Ороохото, тэжээлэй ба бусад ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ зам зүбшэн хэлсэжэ, газар ажал эрхилхэ, оньһото техникэ һайнаар ашаглаха, үтэгжүүлгэ ехээр гаргаха шиидхэбэринүүд абтаа.

Зүблөөн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй хүдөө ажахын министр Д. С. Полянский Колхозуудай союзна Соведэй түрүүлэгшээр һунгагдаа.

(ТАСС).

СССР-эй НАУКАНУУДАЙ АКАДЕМИИН ЖЭЛЭЙ ХАМТЫН СУГЛААН

1973 оной арадай ажахын түсэбтэ даабаринуудые амжалтатай һайнаар дүүргэхэ хүсэл бодолтойгоор манай Эхэ ороной эрхим түрүү эрдэмтэд СССР-эй Наукануудай академиин жэлэй хамтын суглаандаа мартын 5-да сугларба. СССР-эй Наукануудай академиин президент академик М. В. Келдыш занишалта суглаа нээжэ, оролто үгэ хэлэхэдээ, Эсэгэ оронойнгоо экономическа хүсэ шадалые хурдан түргөөр хүгжөөлгэдэ эрдэмтэд бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа элсүүлхээр бэлэн гэжэ тэмдэглээ.

Арадай ажахыда техническэ дэбжэлтэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ эрдэмтэд туйлай ехэ харюусалгатай гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Үнгэрһэн жэлдэ естественнэ ба ниитын эрдэмэй талаар хэгдэһэн шэнжэлгэнүүдэй гол шухала дүнгүүд тухай академик дэлгэрэнгыгээр хөөрөө.

Захагүй замбуулин дайда шэнжэлхэ талаар шэнэ амжалтанууд туйлагдаһан байна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Математикын, физикын, гидродинамикын, математическа экономикын ба бусадшье һалбаринуудта һайн үрэ дүнгүүд туйлагдаа.

СССР-эй Наукануудай академиин физическэ инстидүүд, республиканска академинүүд замбуулинай элшэ туяада ядерна холбоон тухай баримтануудые абажа шадаһан байна. Ускорительна техникэ нарижуулан һайжаруулгада ехэ амжалтанууд туйлагдаа.

Химиин, биологиин зарим һалбаринуудта һонирхолтой дүнгүүд абтаһан байна.

Социализм байдалда национальна харилсаанай асуудалнуудаар ниитын эрдэм ухаанай хүдэлмэрилэгшэд хэдэн шухала шэнжэлгэнүүдые хээ. Совет республиканудай хүгжэлтэдэ ленинскэ национальна политикын хэһэн нүлөөе шэнжэлбэ.

Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэлгэдэ энэ жэл шиидхэхы үүргэтэй юм гэжэ М. В Келдыш тэмдэглээ. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр үйлэдбэриие аша үрэтэй болгохо замуудые бэдэрэн олохо шухала.

СССР-эй Наукануудай академиин президиумэй ахамад эрдэмтэ секретариин уялга дүүргэгшэ, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент Г. К. Скрябин академиин үнгэрһэн жэлэй ажал ябуулга тухай элидхэл хээ.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ эхилбэ.

(ТАСС).

Үдэр бүхэнөө—үндэр ургасада

Уһалагдадаг гектарай хүсэн

...Үнгэрһэн жэл хүдөөгэй ...шадта шангахан шал...а боложо үгөө. Тиимэ... ган гасуурта ходо дай...дадаг, уһалагдадаг газа... гектар бүхэниие ашаг ...ехэтэйгээр эдлэн хэрэг... тарялан, сабшалан... ургасые али болохоор ...шэлүүлбэл, хүдөө ажа... продуктнуудые улам ...р абаха арга олгохо бай... Ушар иимэһээ манай ...хозой таряашад, механи...торнууд, луговодуудай бо...н бүхы гэшүүд энэ асуу...лда гол анхаралаа хан...улдаг болонхой.

Нёдондо сагай уларилай ...тэй байбашье, бидэ ...агдадаг гектар бүриһөө ... центнер ороохо. 27,5 ...нтнер үбһэ хуряажа абаа... Тиигэжэ гүрэндэ таряа ...алдаха даабаряа үлүү... дүүргэһэн, хүсэд хүрэхэ ...рэһэ хүрэнгэ хаажа абаһан, ...дэ үлөөгөөд, колхозни...удта хубааха. малдаа ...үлхэ горитой ороохотой ...рабди.

Уһалагдадаг газараа үр...үлхэ хэрэгтэмнай манай ...ф болохо «Бурводстрой» ...рестын оньһожоруулагда... нүүдэл колонныи кол...ив горитой туһаламжа ...үлдэг гэжэ хэлэхэ хэрэг... Тэдэнэр үнгэрэгшэ зун Алташын сөөрэмһөө 25 километр утатай ханааб малтажа, ашаглалгада тушаагаа.

Энэ сөөрэмдэ уһанай нөөсын бага байһанһаа 170 гектартань таригдаһан элдэб ургамалнууд, тэрэ тоодо 44 га шэниисын гектар бүридэ 2 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулаад, нэгэ удаа һайнаар уһалһамнай га бүриһөө 12 центнер ехэ гэхэ гү, али 26,7 центнер шэниисэ абтаа. Урдань уһалагдадаггүй байхадаа, энэ полиин гектар бүриһөө 14—12,5 центнер орооһон абтадаг һэн. Энэ баримта юу харуулнаб гэхэдэ, уһалагдадаг гектар бүхэндэ хүсэд хүрэхэ үтэгжүүлгэ оруулаад, һайнаар уһалаад байбал, ямаршье ган гасуур жэлдэ баян ургаса абтаха байна.

Мүнөө жэлдэ уһалагдадаг 664 гектарта ороохото ургамалнууд таригдажа, га бүриһөө 20 центнерһээ бага бэшэ ургаса абтахаар хараалагдана. Эды шэнээн ехэ ургаса абахын тулада ажахыдамнай юун хэгдээб, хэгдэжэ байнаб? 1272 га сэбэр паар, 940 гектар намарай паар хахалагдаа, хүсэд хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэгдэжэ, шалгуулагдаа, тарилгын шанарта хүргэгдөө. Хэдэн жэл удаагаар шэниисын нэгэдэхи классай үрэһэн таригдана. Тарилгада хэрэглэгдэхэ ехэнхи үрэһэмнай нэгэдэхи, хоёрдохи классай юм. Мүнөө жэлһээ эхилжэ, колхознай аймаг соогоо элитнэ сортын үрэһэ хүрэнгэ ургуулдаг ажахы болгогдонхой. Уһалагдадаг таряалангай гектар бүхэндэ 50 тонно гэхэ гү, али бүхыдөө 5000 тонно наг шэбхэ гаргагдажа тараагданхай. Урданайхида орходоо саһа ехэтэй жэл оробо. Тиимэһээ поли дээрээ хүр саһа ехээр тогтоожо абаха зэргэтэйбди. Бүхыдөө 500 гектарта хүр саһан тогтоогдохо Эдэ үдэрнүүдтэ бригада бүхэндэ тусхай түхеэрэлгэтэй тракторнууд поли дээрэ ажаллажа захалба. Мүнөө Хёлго мүрэн дээрэ бүлүүр хоёр станци тодхогдоод, ажаллажа эхилбэ Тэдэнэй хүсөөр поли дээрэ 800 мянган кубическа метр мүльһэн тогтоогдохо юм. Энэ хүдэлмэри үнинэй механизаторнууд И. П. Григорьев, И. А. Ткачев гэгшэдтэ даалгагданхай. Эдэ хоёр нүхэднай жэл бүхэндэ энэ ажал хэдэг, баян дүршэлтэй болонхой. Бүлүүр станцинууд үдэр һүнигүй хүдэлгэгдэнэ. Тэдэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ 140 га кукурузын газар, 20 га сабшалан, 30 гектар бэлшээри дээрэ хэдэн зуу мянган кубическа метр тошо халяажа, мүльһэ тогтоһон жэшээтэй. Эндэ юун дуталданаб гэхэдэ, түмэр хоолойнууд хүртэнэгүй. Мүнөө үедэ уһалууриин системэһээ 84 гектар олон жэлэй ногооной талмай ундалуулагдаад байнхай

Сабшалан тухай тогтобол иимэ. Бүхыдөө 356 гектар сабшалантайбди. 1971 ондо гектар бүриһөө 18,6 центнер үбһэ хуряаһан һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ 21,5 центнертэ (уһалагдадаг газарһаа 27,5 центнер) хүргэгдөө. Зарим участогуудһаа бүришье дээгүүр ургаса абтаа. Жэшээнь, үнинэй луговод К. Г. Ястребовай даадаг звеногойхид 175 га сабшалангай гектар бүриһөө 33 центнер үбһэ соможо абаа. Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахадаа эдэнэр байгша ондо гектарай 40 центнер ургаса хуряахабди гэжэ мэдүүлээд, хүршэ И. К. Ястребовагай хүтэлбэрилдэг звеное социалис мүрысөөндэ уряа. Ирина Кировнагай звеногойхид үнгэрэгшэ жэлдэ 51 гектарай га бүриһөө 30 центнер ургаса абаһан һаа, мүнөө жэлдэ 35 центнерһээ бага бэшэ үбһэ хуряахабди гэжэ үгэеэ үгөнхэй Луговодуудай ямар аргаар иимэ ехэ амжалта туйланаб гэхэдэ, даалгагдаһан участогтаа ёһотойл эзэд болонхой. Сабшалангаа модо шулууһаа сэбэрлэжэ, борнойлдог, хүрьһыень тусхай түхеэрэлгээр сооложо, агаар оруулдаг, гектар бүридэ хоёр центнер минеральна үтэгжүүлгэ (мочевинэ хуурайгаар), 50 тонно наг шэбхэ оруулдаг, гурба жэ дахин ундалуулдаг гуримтай. Мүнөө жэлэй ургасада гэжэ тарялан болон сабшаланда бүхыдөө 20 мянга гаран тонно наг шэбхэ оруулагданхай.

Уһалагдадаг газарһаа баян ургаса абахын тулада эмхидхэлэй хүдэлмэри бидэндэ ямараар ябуулагдадаг бэ гэбэл, поли, сабшалан, бэлшээриин ургаса дээшэлүүлхэ тусхай хэмжээнүүд урид хараалагдажа, бригада, звено бүхэндэ үгтэдэг. Тэндэнь газараа хэды дахин, ямар сагта уһалхаб хэды шэнээн минеральна болон нютагай үтэгжүүлгэ оруулхаб, ургасын хойноһоо яажа харууһалхаб, тарилга, хуряалга хэхэ болзор гэхэ мэтэ асуудалнууд хуу байдаг. Энэ хүдэлмэриин хойноһоо хэн сэхэ харюусахаб гэжэ заагдадаг гуримтай. Мүн сабшалан һайжаруулха габшагай хоёр һара мартын 15-һаа майн 15 хүрэтэр үнгэргэгдэхэ. Энэ үе соо хэгдэхэ хүдэлмэри бригада, звено бүхэндэ мүнөө мэдээжэ болонхой, бэлэдхэлэй ажал хэгдэжэ байнхай.

Һайжаруулагдаһан бэлшээриин 190 га газартайбди Тэрэмнай булта хорёологдонхой. Үнгэрэгшэ зундаа тэндээ 360 үнеэдээ бэлшээгээ һэмди. Үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1890 килограмм һү һаажа, дээшэлүүлэгдэһэн даабариһаа гадуур гүрэндэ 540 центнер һү худалдаабди.

Гол горходой болон һайрамай уһа алдангүй тогтоожо абаха 2 миллион үлүүтэй кубическа метр уһа багтааха гурбан сөөрэмтэйбди. Тэдэнһээ поли, сабшалангай участок бүхэн руу ханаабууд татагданхай. Гол ханаабһаа таряаланда ута бураздаанууд гаргагдадаг. Тиигэжэ һайса ундалуулагдаһан поли дээрэ тарилга хэгдэдэг. Хуурай газарта хэдышье һайн хүрэнгын ороохо тари, мүртэй ургаса абтахагүй бшуу. Ушар иимэһээ хуурай хүрьһэндэ бидэ тарилга хэдэггүйбди. Мүн бүлүүр хоёр станци Хёлго мүрэн дээрэ тодхогдожо, саг үргэлжэ хүдэлгэгдэдэг.

Бидэ ороохо таряанай эртын тарилга апрелиин 25-һаа эхилээд, майн 6—7-ноор дүүргэдэгбди Тарилга үргэлжэдөө хэрээһэлүүлэн хэгдэдэг. Тариһанай удаа хүрьһэнэйнь һалхинда үлеэлгэжэ хатахагүйн тулада шүбгэтэй мухарюулгаар заатагүй нягталан жэгдэлдэгбди. Газарай хүрьһэнэй шанарай зэргээр гектар бүхэндэ 220 килограммһаа 260 килограмм хүрэтэр ороохон таригдадаг.

1973 ондо ороохото болон бусад ургамалай баян ургаса хуряажа, гүрэндөө 18 мянган центнер таряа худалдаха гэһэн уялгаяа заабол дүүргэхэ байхабди. Хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ трактор, машинанууд заһабарилагдажа дүүрэхэ тээшээ боложо байна. Һүүлэй байдалаар гэнжэтэ 34 тракторай 22-нь заһагдажа бэлэн болонхой. Мөөртэ тракторнуудай булта бэлэн, 38 сеялкэнүүдэй 4-нь заһагдахаар үлөөд байнхай. Бусад зэр зэмсэгүүд булта бэлэн болонхой. Бүхы оньһон техникээ мартын 8-да түгэс бэлэн болгоод байхабди.

К. ПАВЛОВ,
Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой главна агроном.

Колхозой тоосоото суглаан

ДУТАГДАЛАА УСАДХАЖА, ШЭНЭ АМЖАЛТАДА ЗОРИНО

— Нёдондо сагай уларилай хэды таарамжагүй байбашье, манай ажахын механизаторнууд гектарай 12,8 центнер таряа хуряажа абаа һэн, — гээд, хамтынгаа суглаанда тоосоото элидхэл хэһэн «Ажалай Улаан Тугай» орденто «Сибиряк» колхозой түрүүлэгшэ **Л. А. Максимов** хэлэхэ зуураа, саашань игэжэ үргэлжэлүүлбэ. — Бидэ үнгэрэгшэ жэлэй туршада гүрэндэ ороохо, мяха, һү, нооһо, үндэгэ тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, Эхэ орондоо 11.500 центнер таряа, 5.090 центнер мяха, 20.523 центнер һү, 355 мянган үндэгэ худалдаабди. Мүн адууһа малаймнай тоо толгой эрид олошоржо, ашаг шэмэнь нилээд дээшэлээ. Тиигэжэ бүхы колхозоороо үнеэн бүриһөө 1.754 килограмм һү абадаг болоогдоо. Гадна 18 һаалишамнай жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 2.000 килограммһаа дээшэ һү һаана.

Энээнэй хажуугаар шэнэ барилга ехээр ябуулагдажа, сабшалан үндэһөөрнь һайжаруулха ба шэнэ газар элдүүрилхэ худэлмэри үргэнөөр хэгдэнэ. Нёдондо ажахыдамнай 638 гектар газар уһалха Ахалигай уһалууриин системэ шэнээр баригдажа, ашаглагдаа бэлэй.

Тиигэжэ эсэсэй эсэстэ манай колхоз 274 мянган түхэригэй сэбэр олзотойгоор жэлээ түгэсхөө. Эдэ бүхы тоо, баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, саашадаа хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абаха яһала аргатай байһыень гэршэлнэ. Жэшээлбэл, Еловскын отделениин таряашад нёдондо гектарай 15,4 центнер ороохо хуряажа, ажахы дотороо эрхимлээ һэн. Хэрбээ бүхы отделенимнай таряашад эды шэнээн ороохо таряа ургуулбал, үшөө 20 мянган центнер таряа суглуулжа абаха байгаа бшуу.

Жэл бүри бидэ таряалангдаа минеральна үтэгжүүлгэ оруулдаг байнабди. Минеральна үтэгжүүлгэ оруулхадамнай ороохо таряанаймнай ургаса харан байса дээшэлнэ.

Саашадань элидхэлшэ газар таряалан эрхилхэ агротехникээ улам һайжаруулжа, ороохо таряанай бүри баян ургаса хуряаха тухай онсо тоглоо. Мүн мал ажалдахи байдалаа дэлгэрэнгыгээр тайлбарилха зуураа фермэ, гүүртэнүүдэй худэлмэриин оньһожоруулагдажа байһые һануулаа.

— Мал ажалые саашадань хүгжөөхэ талаар хэды худэлмэриин ябуулагдажа байбашье, хони, үхэрнүүд олоор гарзалһан байна. Гансахан нёдондо бүхыдөө 1.377 хонин, мал үхэжэ. 200 мянган түхэригэй гарзада оруулаа. Гадна энээнэй хажуугаар 27 үхэр, 256 хониин дуталдаһан байна. Тэдэ зооветеринарна мэргэжэлтэд, отделениие хүтэлбэрилэгшэд энээн тушаа һанаагаа зободоггүйнь гэмшэлтэй. Мүнөөшье январь, февраль һаранuудта нарай мал гарзалһан зандаа. Жэшээлбэл, Түнхэнэй отделенидэ абтаһан бүхы 220 тугалайнь 85-ниинь үхэшөө. Тинхэдэ Токуренэй гүүртэдэ 70, Заринда 60 тугал гарзалаа. Мүнөө энэ бэрхэшээлһээ гарахын тула тэжээлээ гамтайгаар гаргашалжа, поли дээрэхи һолоомоёо бултыень суглуулха ба хамтын зөөридэ харюусалгагүйгөөр хандажа, үригшэдтэй шангаар тэмсэхэ болоогдоно, — гэбэ.

Энэ колхоз машина, техникээр хүсэд зэбсэгжэнхэй гэхэгү, али 83 тракторой, 52 автомашинатай, ороохо таряанай 53 комбайнтай юм. Тиихэдэ газар элдүүрилхэ, тарилга хэхэ бусад техникэ эндэ олон. Зүгөөр энэ ажахыда машина, техникэ заһабарилга баһал дундуурхан ябуулагдана. Гэхэтэй хамта главна инженер Г. Томилов, МТМ-е даагша А. Богулов гэгшэд заһабарилга түргэдүүлхэ ба малай фермэнүүдые, үбһэ, ногоо хуряалгые, һолоомо суглуулгые оньһожоруулха тушаа анхаралаа багаар хандуулна гэжэ хэлэлтэй. Правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Максимов элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ абаһан социалис уялгаяа сум дүүргэхын түлөө бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ тухай дэлгэрэнгыгээр хэлээ.

— Юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ бүхыдөө 90 мянган центнер ороохо, 30 мянган центнер үбһэ хуряажа, 14 мянган тонно силос, 1.500 тонно сенаж дараха ба 600 центнер ногооной гурил бэлэдхэхэ байнабди. Тиихэдэ үнеэн бүриһөө 2.000 килограммһаа бага бэшэ һү һаажа, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалжа абаха ба эмэ гахай бүриһөө 11 поршоонхо, 100 үнеэн бүриһөө 90 тугал, хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхэ байнабди, — гэбэ.

Элидхэлэй һүүлээр үгэ абаһан техник-барилгашан **Я. П. Котовщиков** гол түлэб барилга хэхэдээ материалай ехээр дуталдадаг тухай, шэнэ барилгын шанар һайжаруулха ба үнии удаан унжагайруулхагүй тухай тодорхойлон хэлэбэ.

— Заринай отделени нёдондо бүхыдөө 5.067 центнер һү үйлэдбэрилжэ, үнеэн бүриһөө 308 килограмм һү нёдондонойхиһоо ехээр һаагаа. Тиихэдээ түсэбһөө гадуур 4 центнер нооһо хайшалжа, 5.547 центнер үбһэ хуряаһан бди — гэжэ отделениие эрхилэгшэ **М. Д. Бутанов** хэлэхэ зуураа игэжэ үргэлжэлүүлбэ. — Тэбэшье мал ажалай, сабшалан, таряалангай ашаг үрэ бага байһаар. Тиимэһээ ойрын жэлнүүдтэ сабшалан, бэлшээриеэ һайжаруулжа, олон жэлэй ногоо ехээр тариха болонобди. Гадна овощ ургуулха худэлмэреэ һайжаруулха саг тулаа. Юуб гэхэдэ, бидэ энэ һалбаридаа хайша хэрэгээр хандажа, биратай ургаса хуряанагүйбди. Жэшээлбэл, нёдондо бүхыдөө 3.680 центнер овощ хуряаха аад, 368 центнер огородой эдеэ суглуулжа, гүрэндэ монсогоршье үгэрсэ, помидор тушаагаагүйбди. Колхозой 12 гектар огородой газар манай отделенидэ даалгагданхай аад, машина, техникээр хангагдаагүй... һээ мүн ажаллаха ... талаһаа ... бүхы ажалынь ... шахуу. Энээнһээ ... роднай бөг буртаг ... рагдашоо һэн. Хо... һалбарияа ашагтай ... тула оньһожоруу... тусхай звенонуудые ... ха хэрэгтэй гэбэ.

Удаань тус ажахын агроном **М. Н. Усоль...**, инженер-механик **В. ...**, МТМ-е даагша **А. ...**, ахалагша ветврач **В. ...пина** гэгшэд үгэ хэлэ...на.

Суглаанай һүүлдэ ... тиин райкомой ... **П. А. Фалилеев** ... үгэ хэлээ.

И. ФЕДОР...,
«Саян» ...
корреспо...

Түнхэн.

АГИТАТОР — ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ

Тус цех соо буурал сагаан толгойтой хүнүүдтэй зэргэлээд залуушуул ажаллажа байдаг. Тэдэнэй дунда ойлгуулажын худэлмэри ябуулха гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Тодорхойлон хэлэбэл, нэгыень үгөөрөө дэмжэхэ, нүгөөдыень урда шангахан эрилтэ табиха, гурбадахииень — коллектив соогоо зүбшэн хэлсэхэ гэхэ мэтэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэдэг гээшэ.

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай үргэн хэрэглэмжын хэрэгсэлнүүдэй цехэй агитатор Иван Григорьевич Петров эдэ бүгэдые хараадаа абадаг юм. Лекци, элидхэлһээ гадуур хүн бүхэнтэй хөөрэлдэхэ хэрэгтэ тэрэ ехэ анхарал хандуулдаг.

Ушар юуб гэхэдэ, мүнөө хүн бүхэн радио шагнадаг, газетэ, журнал уншадаг, телевизор харадаг байна. Тиимэһээ орон доторхи, хилын саанахи һонинуудые бултыень шахуу мэдэһэн байдаг болонхой.

Хүн бүхэнтэй сэхэ рууль хөөрэлдэхэ гээшэ тон ехэ удха шанартай. Бүхы коллективтэ дуулгахагүй юумэн тухайгаа агитатортай хөөрэлдэхэдөө тэрэ хэлэнэ бшуу. Ямар нэгэ шалтагаанаар түрүү худэлмэришэн байһанаа, гэнтэ муугаар ажалладаг, журам эбдэгшэдэй тоодо ородог ушар тохёолдодог байна. Энээн тушаа нэгэ жэшээ абажа харая. Виктор Нетесов наһажаал хүн юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнда хабаадаһан, инвалид. Хэдэн жэлэй саана тэрэнэй һамганиинь наһа баража, ехэ гашуудалда ороһон байгаа. Тэрэнэй удаа В. Нетесов коллективһээ «таһаржа», архи уудаг болоһон юм. Архи ууһан газарта ажалай бүтээсэ муу, ажалай журам муудадаг гээд мэдээжэ. Агитатор энэ нүхэртэй үнэн зүрхэнһөө хэдэн дахин хөөрэлдөө. Профсоюзай цеховой комитедэй заседани дээрэ Нетесовой журам тухай болгоомжотойгоор, нүхэрэй ёһоор хэлсэһэншье байха. Эдэ бүгэдын ашаар В. Нетесов архи ууха болиһон байна. Мүнөө тэрэ нүхэрнай һайнаар ажаллана, эрхим шанарай продукци үйлэдбэрилэн гаргана. һүүлэй гурбан жэл соо энэ нүхэр тухай нэгэшье муу үгэ дуулданагүй. Комбинадай худэлмэрилэгшэ, залуу басаган Валя Уварова ажалай журам эбдэдэг байһан юм. Агитаторта, мүн суглаан дээрэшье үгэеэ үгөөд, уданшьегүй «мартажархидаг» һэн. Агитатор И. Г. Петров энэ басаганай эхэ, эсэгэнэрые уриха гэһэн дурадхал оруулба. Республикын нэгэ аймагһаа түрэлхидынь ерээ бэлэй. Эсэгэ басаган хоёртой агитатор хөөрэлдэжэ, энэ залуу басагые зүб замдань гаргажа шадаһан юм. Хүн бүхэндэ ойлгуулха, коллективтэ, эхэ эсэгэнэр болон олониитын хүсэндэ түшэглэжэ, агитационно худэлмэри ябуулха хэрэгтэй гээд агитатор И. Г. Петровой дүй дуршэл гэршэлнэ.

Үшөө нэгэ һайшаалтай зүйл тус агитаторай ажал худэлмэридэ бии. Агитатор хооһон үгэ хэлэдэггүй хүн гээшэ. Хэрбээ тодорхой харюу үгэжэ шадахагүй байбал, удаадахи уулзалга болотор хүлеэхые гүйдаг. Энэнь зүб гээшэ аабза, юундэб гэхэдэ, элдэб хүлеэгдээгүй асуудал хүн табижа болодог.

И. Г. Петров өөрөөшье хөөрэдэг, хүнүүдэй хэлэһэн юумэ шагнадаг, һайн дурадхалнуудыень дэмжэдэг зантай юм. Жэшээлбэл, нүхэр Петровой худэлдэг цех соохи ажалай эрхэ байдал тухай асуудал тушаа хэдэн жэлэй урда тэд нилээд «шууяан» болоһон байха. Үнэхөөрөөшье, ажалайнь эрхэ байдал мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ таарадаггүй байгаа. Агитатор коллективтэй, дирекци болон цехкомтой зүбшэн хэлсээд, хэмжээнүүдые хараалһан бэлэй. Эдэ хэмжээ ябуулганuудые бэелүүлхэ хүнүүд дуталдана гэжэ дирекци зааһан юм.

Агитаторай үдэр бүриин оролдолгын ашаар цех капитальна заһабарида оруулагдаһан юм. Үйлэдбэриин талмай үргэдхэнгүйгөөр урданайхиһаа 40 процент ехэ продукци мүнөө абтадаг болонхой. Үндэр һаруул, һайн эрхэ байдалда ажаллаһан худэлмэришэд үндэр бүтээсэ түйлана. Цехэй коллектив юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй даабаринуудые болзорһоонь холо урид дүүргэнхэй. Түсэбһөө гадуур 10 мянган түхэригэй эд товар үйлэдбэрилэн гаргагдаа. 1970 онтой сасуулбал, үйлэдбэриин хэмжээн 150 процентээр дээшэлээ. Эдэ бүхы амжалтада агитатор И. Г. Петровой хубита бии гээд тэмдэглэхэ шухала байна.

Г. ХАРЧЕНКО,
Улаан-Үдын мяхаконцервын комбинадай методическа соведэй гэшүүн.

ТАНИЛСАГТЫ: хоёр жэлэй саада тээ Елена Кушнарева 15-дахи ГПТУ дүүргээд, мүнөө хоёр жэлэй туршада бүд нэхэгшээр Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикада һайн сэтгэлтэтэйгээр ажаллана. Тэрэ халаанайнгаа нормо холо үлүүлэн дүүргэнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АЖАХЫ СООГОО ТҮРҮҮ

Ахын аймагай «Коммунизм» колхозой Доодо-Дэбын үхэршэн Федор Бадмаевич Габанов нютаг нугадаа мэдээжэ болоһоор үнинэй. Ажахын бэрхэ үхэршэн жэлэй ямаршье сагта даажа байһан малаа тобир тарганаар харууһалдаг заншалтай. Федор Бадмаевич 1968 онһоо жэл бүри һарлаг үнеэн бүриһөө тугал абажа, һүрэгөө 2 дахин олон болгоно.

Даажа абаһан малаа һайнаар ондо оруулха, һарлаг үнеэн бүриһөө тугал абажа түлжүүлхэ зорилгоёо үхэршэн һайнаар бэелүүлжэ, суг худэлдэг нүхэдтөө табшагай ажалай жэшээ харуулна. Малайнь байра уужам һаруул. Хашаа, хорёогоо Федор Бадмаевич өөрөө бариһан юм. Малшанай байха шэнэ гэр колхозынь барижа үгөө.

Дүй дуршэлтэй үхэршэн үбһэ тэжээлээ өөрөө бэлэдхэжэ абадаг заншалтай. Даажа абаһан сабшалан дээрэһээ үбһэ ногоо ехээр хуряажа абахын тула, тэрээн дээрээ наг шэбхэ гаргажа тараадаг. Үбэлдөө сабшалан дээрээ шадаал һаа ехээр тошон халяахые оролдоно.

Федор Бадмаевич гол горхоной мүльһэнэй унаагүй байхада зуһаландаа дабһа, нарай тугалда эдюулхэ үбһэ зөөдэг. Эдэ хэрэгтэй тэжээлээ Сархан һарьдагай саана абаашадаг юм. Холын бэлшээридэ зуһахадаа Габанов харууһалжа байһан үнеэдээ шэмэтэй ногоондо атарлан таргалуулжа, тус бүриһөөнь тугал абана. Түрүүшын Хюруугай унамсаар үбэлжөөн тээшээ нүүдэг. Зунай туршада тугал бүхэнөө дунда зэргээр 120 килограмм болгоно.

«Оролдосотой ажал хэзээшье ашаяа харюулдаг» гэжэ малшад һайн мэдэдэг гээшэ аабдаа. Даажа абаһан ажалдаа үнэн сэдьхэлһээ хандаһанай ашаар Фёдор Бадмаевич социалис мүрысөөндэ илажа гарадаг. Олон тоото Хүндэлэлэй грамота, шагналнууд энэ нүхэрэй ажалша бэрхые гүйсэд гэршэлнэ.

һаяхан аймагай түрүү малшадай суглаан болобо. Фёдор Бадмаевич социалис мүрысөөндэ илажа, аймагай чемпионой нэрэ зэргэдэ дахинаа хүртэбэ. Түйлаһан амжалтынгаа түлөө нүхэр Габанов үнгэрэгшэ намар Москва ошохо путевкоор шагнагдаһан юм. Ажахын түрүү үхэршэн хэһэн, бүтээһэн ажалаараа һанаагаа амардаггүй, урагшаа урид һанаатай хүнүүдэй нэгэн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ф. Б. Габанов. 2. Һарлаг үнеэдэй бэлшээридэ гаража яб...

Д. ДУГАР... фото.

Уншагшын бэшэгэй мүрөөр

ХҮТЭЛБЭРИЛГЫН ҺУЛАДАҺАН ДЭЭРЭҺЭЭ

Хүндэтэ редакци! Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын совхозой ажал һүүлэй жэлнүүдтэ уруугаа орожо, урдынь алдар соло алдагдажа байна. 1970 ондо директорээр табигдаһан Н. Ц. Нимаев совхозой главна мэргэжэлтэдые, отделени эрхилэгшэдые бултыень шахуу һэлгэжэрхёо.

Совхоздо ажалай журам һуларшоо, худэлмэриин үедэ архидаха ушар олон. Директор Нимаев худэлмэришэдтэеэ зохидоор хөөрэлдэдэггүй, хэрзэгы шэрүүн аяг ааша гаргадаг. өөрөөшье архидаад, 2—3 үдэрөөр ажалдаа гарадаггүй, тэрэ саанаа һамуу һалихай ябадалтай...

Яаралтай хэмжээ абахыетнай хүсэнэб.

М. ДОНДУКОВА.

Уншагшын энэ бэшэгэй мүрөөр шалгалта хэжэ үзэхэдэ эндэхи үнинэй коммунистнуудтай, ажалай түрүүшүүлтэй уулзажа хөөрэлдэхэдэ, совхозой үйлэдбэрние хүтэлбэрилгэдэ олон дутагдалнууд үзэгдэһэн, бэшэг дотор хэлэгдэһэн баримтанууд булта зүб гэжэ элирүүлэгдэһэн байна.

Суулгын совхоз аймаг, республика дотороо һаяхан болотор түрүү ажахынуудай тоодо ябаа. Хэды ган гасуур, хүшэр бэрхэшээлтэй сагта түсэб даабаряа дүүргэдэг, олзотой гарадаг байһан юм. Тиимэл хадаа бусад ажахынуудта жэшээ болгон харуулагдагша бэлэй. 1967 ондо агуу ехэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, олон зуун худэлмэришэдтэй энэ совхоздо КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй Улаан Туг барюулагдажа, хэтэ мүнхэдөө хадагалагдажа байхаар үлөөгдөө һэн.

Иимэ алдар суутай совхоз һүүлэй хоёрхон жэлэй туршада уруугаа орожо. үнгэрһэн жэлдэ, газар таряалангай болон мал ажалай продукци абаха, тэрэниие гүрэндэ тушааха түсэб, даабаряа нэгэшье зүйлөөрнь дүүргээгүй үлөөд, бүхыдөө аяар 259 мянган түхэригөөр гарзаташоо бшуу.

Ямар ушар шалтагаанһаа иимэ байдалда ороод, саашадаа ажахыгаа өөдэнь татахаар юу хэжэ байнаб гэжэ һонирхогдобо.

1972 ондо Суулгада тиимэ үзэгдөөгүй ехэ ган гасуур болоо гэхын аргагүй. «Таряалан, сабшаланда үхэр малай орожо түйбөөшье һаа, хуряалгын үедэ гээлтэ гарабашье, эндэ 40 мянга гаран центнер ороохо таряалан, сабшалангай гектар бүриһөө 13,2 центнер үбһэн хуряагдажа абтаһан, 15 мянга гаран центнер һолоомон суглуулагдаһан, нилээд силос дарагдаһан, куузику хуряагдаһан байна. Тэрээнһээ гүрэндэ оройдоол мянгаад центнер ороохон худалдагдаа. 15 мянгаад центнерынь үрэһэндэ хаагдаа. Бэшэниинь малай тэжээлдэ үлөөгдөө ха юм. Урдахи үбэлжэлгэдэ бүри ехэ үбһэ, силос, таряа талханай зүйл гаргашалагдаһан байна.

Тиимэһээ бүхы дутагдалаа ган гасуурта тохохын аргагүй, харин бии байгаа үбһэ тэжээлээ зүбөөр хубаарилжа, гамтайгаар гаргашалжа шадаагүй дээрэһээ нёдондо олон малаа үхүүлһэн, малай ашаг шэмэ алдаһан байна. Үхэл гарзада ороһон хонин, хурьгадайнь тоо 4553 толгойдо хүрөө гэхэ гү, али бүхы хонидой табанай нэгэ хуби шахууиь үхөө бшуу. Тиигэжэ хонн үсхэбэрилхэ гол шэглэлтэй энэ совхоз бүхы трест дотороо гансааран хонидой тоо олошоруулха түсэбөө нёдондо дүүргээгүй һалаа.

Үнеэдһээ һү шэмэ абаха хэрэг ажахын хүтэлбэрилгын хэр зэргэ байһые харуулха ёһотой барометр гээшэ гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. Энэ талаар абажа үзэхэдэ, иимэ юумэн элиржэ үгэнэ. 1970 ондо совхозой үнеэн бүриһөө 1711 килограмм һүн һаагдаһан байбал, тэрэнь 1971 ондо 1464, 1972 ондо — 1492 килограммда хүрэтэрөө доошолһон байха юм.

Мүнөө жэлдэшье һү һаалиин дээшэлхэнь бэрхэтэй. Юуб гэхэдэ, январь һарада бүхыдөө 489 центнер һүн һаагдаа гэхэ гү, али урда жэлэй энэ үеынхиһөө 36 центнерээр бага болоно. Энээнии үнеэн бүридэ тоо лоходо оройдоо 61,9 килограмм болоно. (түсэбынь 83,8 кг).

Эдэ бүгэдые ажалай эмхидхэлэй һула байһанаар лэ тайлбарилха ушартай. Жэшээнь, совхозой түбэй фермэ конторотой зэргэлээд шахуу оршодог юм. Теэд энэ фермэ дээрэ февралиин 5-да 1027 килограмм һүн һаагдаһан аад, харин үглөөдэрынь 790 килограммдаа орошоо гэхэ гү, али сүүдхын туршада 237 килограммаар доошолшоо. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, сагаалганай үедэ үбһэ тэжээл зөөгдөөгүй, һайса буйлуулагдаагүй, зарим һаалишад ажалдаа гараагүй, фермынгээ оньһон түхеэрэлгэнүүдые хүргэжэрхиһэн байгаа бшуу. Энээнэй түлөө ямаршье хэмжээн абтаагүй. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд иимэ харюусалгатай сагта хиналта табяагүй байшоо ха юм.

Үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээлэй хоморшог байһые анхаралдаа абажа, мүн үбэлдөө малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсоходоо абаһан уялгаяа бэелүүлхын тула февраль һарада, һаалиин фермэ бүхэндэ нарһанай шэлбүүһэ хэршэжэ, үнеэдтэ үгэлсэхэ, мочевинэ болон тэжээлэй дрожжо холилсохо гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд түсэблэһэн байгаа. Теэд тэрэнь энэ фермэдэ хэгдээгүй үлэшоо.

— Шэлбүүһэндэ эльгээхэ хүн олдоногүй. — гэжэ совхозой главна зоотехник В. Байронов мэдүүлээ. — Харин мочевинэ, тэжээлэй дрожжо тушаа миин хөөрэлдөөд лэ үнгэрһэн байнабди.

Түбэй фермэдэ тугаллаһан үнеэд саг соогоо ороондо оруулагданагүй. Мүнөө эдэ тугаллаһан үнеэдэй 70 процентнь үрэжүүлэгдэхэ болзорһоо үнгэргэгдэнхэй. Теэд совхозой главна зоотехник В. Байронов, главна ветеринарна врач А. Онтобоев гэгшэд ямаршье бодото хэмжээ абанагүй. Тиигэжэ хойто жэлдэ үнеэдээ олоор һубайруулхаяа, һү шэмыень алдахаяа байна бшуу.

— Гүүртэ, отарануудта зоотехническэ нарин хиналта байхагүй, эрэ түлгэнүү дэй отарада хонидой хурьгалхашье, шахамал үхэрнүүдэй гүүртэдэ үнеэдэй тугалахашье ушар үзэгдэдэг гэжэ совхозой жинир мал шад дураа гутана. Алибаа малаа зүбөөр илгаха хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаһаниинь харагдана бшуу.

— Һаалишадта анхарал багаар хандуулагдана. — гээд фермын малшад гомдоно. — Тэжээлэй цех сооһоо бурдууг шэрэхэ үргэбшэ ядахадаа байхагүй. Дүүрэн эдеэтэй хүнэгүүдые гараа-раа үргэжэ зобонобди. Һаалишадай мэргэжэл дээшэлүүлжэ, мэргэжэлэйнь зэргээр түлбэри үгэхэ тухай хэншье һаналаа табинагүй.

— Манайшни совхоздо худэлмэришэдтэй зохидоор хөөрэлдэжэ, юумэнэй ушар удхые ойлгуулжа ябаха агитаторнууд, политинформаторнууд гэжэ харагдахаяа болинхой. Партком, рабочкомой үүргэ бага болонхой, — гэжэ эндэхи үнинэй коммунистнууд хэлсэнэ.

Совхозой дирекци, парткомой үшөө нэгэ ехэ алдуу эндүүнь юуб гэхэдэ, бүхэли жэлэй туршада экономическа худэлмэридэ анхарал табяагүй байшоо. Үнгэрһэн жэлэй эхиндэ хонишодой тоосоото бригаданuудта, һаалиин фермэнүүдтэ продукци абаха, тэрээндэ гаргашалагдаха мүнгэ зөөриин хэмжээн тодорхойлогдожо, тус бүридэнь хүргэгдөөд лэ саашань юушье хэгдээгүй. Бүхэли жэлэй туршада экономическа шэнжэлэлгын бюро нэгэшье дахин суглуулагдаагүй, ажахын тоосоото нэгэшье коллективэй байдал тухай хөөрэлдөөгүй. Ядахын сагта эдэ бригаданuудта хэды шэнээн мүнгэ зөөри гаргашалагдаад, али коллектив ямар алмалта хээб; хэниинь лимидһээ үлүүсэ гаргашалааб гэжэ жэлэй һүүлдэ тодорхойлоогүй бшуу. Тиимэһээ совхозой худэлмэришэд гаргашын хойноһоо хэрэгсээхээ болижо, хамаагүйгөөр хандана бшуу.

— Мүнөө зарим хонишод манда тэжээл автомашинаар асараа гэһэн хооһон бланк дээрэ гараа табижархинал, — гэжэ совхозой главна экономист Е. Цыбанова өөрөө гайхажа һууха юм.

Гаргашын хойноһоо хиналта табяагүй байхада тиигэнгүй яаба гээшэб! Иимэ ушар захаһаа aаб даа. Худал хуурмаг наряд бэшэхэшье баримтанууд дайралдана. Юуб гэхэдэ, һүүлэй үедэ худэлмэришэд энэ тэрэ ажал хээб гэһэн наряд өөһэдөө бэшэдэг болоо ха юм.

Шэнэ жэлдэшье энэ талаар ондоо болоһон юумэниинь үгы. Жэшээнь, хонишодой бригаданuудта ажахын шэнэ жэл эхилһээр 6-7 һара үнгэрөөд байна. Теэд мүнөө хүрэтэр хонишодой бригаданuуд ажахын тоосоотой даабаряар хараалагдаһан гаргашаяа хэр зэргэ алмажа байнаб, хэр зүбөөр хэрэглэнэб гэжэ нэгэшье дахин шалгажа үзөөгүй байһаар.

— Ажахын тоосоото бригаданuудай һара бүриин дүн гаргаха арга манда байхагүй, — гэжэ совхозой 3-дахи отделениин счетовод Ж. Дылыков бэеһээ зайлуулна.

Хэрбээ иимэ тоо, бүридхэл хэхэгүй һаа, отделениин бухгалтериин байһанай хэрэг бии гү гэжэ асуухаар болоно. Энээн дээрэһээ хараад үзэхэдэ, тус совхозой отделенинүүдтэ, тоо бүридхэл ехэ гээгдэнги. тэрээндэ анхарал табигданагүй гэхээр.

Гол түлэб ажалай эмхидхэлэй һула, экономическа худэлмэриин тоогдоогүй байһан дээрэһээ үнгэрэгшэ жэлдэ хахад миллионһоо үлүү түхэригэй продукци түсэбөөр хараалагдаһанһаа дутуу абтажа, продукциин өөрынь үнэ сэн нилээд дээгүүр байшоо. Жэшээнь, центнер һүнэй өөрынь үнэ сэн түсэбэй ёһоор, 23,1 түхэриг байха аад, тэрэнь 26,4 түхэригтэ хүрөө. Центнер нооһоной өөрынь үнэ сэн түсэбэйхиһөө 58 түхэриг дээгүүр болоо.

Совхозой директорэй үшөө нэгэ алдуу эндүүнь юуб гэхэдэ, ажал хэрэгээ, хүн зоноо, газар уһаяа һайн мэдэхэ мэргэжэлтэдые, отделенинүүдые эрхилэгшэдые богонихон болзорто бултыень һэлгэжэрхиһэн байна. Жэшээнь, совхозой главна агроном, главна инженер, главна зоотехник, главна ветврач, главна бухгалтер, главна экономист, директорэй орлогшо, бүхы гурбан отделениие эрхилэгшэд, тэндэхи зарим мэргэжэлтэд булта һэлгэгдэнхэй, шэнэ хүнүүд. Мүн парткомой секретарь, рабочкомой түрүүлэгшээр ондоо хүнүүд һунгагдаа. Үнэхөөр «шэнэ носн шанга хамуураар» этэрһэн байна ха юм.

Урдань муу бэшээр худэлжэ, совхозоо республика дотороо түрүү зэргэдэ гаргаһан эдэ мэргэжэлтэдые, хүтэлбэрилэгшэдые иимэ богонихон болзорто яахадаа һэлгэбэ-һэдхэбэ гээшэб! Эдэнэр бултадаа шахуу совхозой шэнэ директорэй һанаанда таараагүй бшуу. Теэд эдэ мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд партиин райкомой, аймгүйсэдкомой зүбшөөлгүйгөөр һэлгэгдэхэ ёһогүй байгаа. Энэ ушарые юун гэжэ тоолотойб?

Шэнэ табигдаһан мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй шадабарние һүүлэй жэлнүүдэй худэлмэриин дүн сэгнэжэ үгэнэ.

Мүнөө үедэ хабарай тарилгын худэлмэриин газаа орожо ерээд байхада, 26 трактор гэхэ гү, али бүхы тракторнуудай хахадһаа олониинь заһабарилагдаагүй байһаар. Бэлэн болгогдоод, хадагалаанда табигдаһан оройдоо 7 трактор тоологдоно. Бэшэниинь заһабарилагдаад, ажал хэхээр ябуулагданхай.

Мастерскойдо ажалладаг механизаторнуудай ажалай журам тон һула, заһабарилгын шанаршье биратай.

Заһабарилгын эхилһэнһээ хойшо эндэ ажалладаг механизаторнууд 1000 гаран үдэр гээһэн байна. Зарим механизаторнууд — Михалев, Баранов, Гомбоев гэгшэд һара бүхэндэ ажал... үдэр гээһэн бай...

Трактор, автомашинануудые ашаглаха хэрэгшье нарин шанга ... хагүй. Эндэ ажал... нэбтэрүүлхэ гэжэ ... домжолоогүй бай... иимэһээ механ... хэды мүнгэнэй ... части хэрэглэгдэ... лоногүй, һанаагаа ... Тиимэһээ тэдэнэр ... болоно ха юм.

— Гэнжэтэй ... нуудnай илангаяа ... ашаглагдана. — ... ник Ч. Максимов ... Тиимэ тракторта ... залуушуул табига... дэ 5—6 хүн ... Игэжэ байхада ... тор тэсэхэ бэлэй. ... абтаһан «ДТ-75» ... шэнэ тракторта ... тальна заһабари... болоод байна.

Совхозой ... гол зөөридэ — ... томашинануудые ... хэрэгтэ иимэ ... хандаха гээшэ ... болоно.

Ажахын мүн... эрхилхэ хэрэгтэ ... далнууд бии. Гүр... зуу мянган түхэри... за хэһэн аад, аяар ... гаран түхэриг сов... гэн хүнүүдэй ... байна бшуу.

Эдэ бүгэдые сов... тэлбэрилгын ... хойшолонгууд ... хоор. Совхозой ... байһан Н. Ц. ... эндэ худэлжэ ... түрүүшынгээ ... шо ажалдаа ... гаар хандана, ... тэлбэридэ мүнөө ... таарахагүй гурим ... хүнүүдые айлгажа, ... жэ худэлгэхэ гэжэ ... Ажахын шухала ... нуудые хамтаара ... шиидхэхэ гурим ... Директорэй урда... дуугарһан хүнүү... һаань сүлөөлдэ... Гадна олон зоной ... лэгшэ ябахадаа ... бултанда жэшээ ... абажа ябаха гэһэ... нангин эрилтые ... шэ хазагайруулаа...

Совхозой директ... аашанууд партии... до, аймгүйсэдком... жэ байгаа гэжэ ... Теэд энэ хүтэлбэ... ажал ябуулгые ... зүб мүртэнь ... байһаниинь гэмш...

Б. ГЫЛ...,
манай тусхай ...

Цэдэн ГАЛСАНОВ

ШУҺАН ТҮРЭЛ НЭГЭН БҮЛЭ

Публицистикэ

«СОЦИАЛИС байгуулал-... он жэлнүүд соо манай ... совет арад гэжэ улад ... түүхэ соо шэнэ бүлгэм ... болоо. Хамтын суг ажал ... социализмын түлөө ... соогуур, тэрэнээ ар-... байлдаанууд соо-... ангинууд болон нийтын ... бүлгүүдэй, нацинууд болон ... зонуудай хоорондо ... тэгшэ харилсаанууд ... нүхэсэлэй, хамжала-... ажалай харилсаанууд бү-... гараа», — гэжэ Леонид Ильич Брежнев КПСС-эй XXIV съезд дээрэ хэлэһэн байна.

... совет хүнэй, совет ... мүндэлжэ гараһан ... үеын түүхэтэ баримта ... бухы дэлхэй дээрэ ... шагта ехэ удха ша-... Энэ ушар эгээ мү-... ССР Союзай эмхидхэг-... хойшо табин жэ-... элшэ туяа доро эли ... үзэгдэбэ.

Агуу ехэ Октябриин үрэ-... хүрьһэн дээрэ тогто-... тэрэнэй хуулита үр-... эл, үе залгамжалын ... олонациональна Со-... гүрэн хадаа капитализм-... ходоо социализмын бу-... байн, үлүү амидаралтай ... орёо бэрхэтэй наци-... асуудалые эгээл зо-... ойгоор, богонихон бол-... соо шиидхэхэ шадаба-... байһые бухы ... хэйдэ харуул-... Мүлжэгшэ ангиин ... шабар соо хорхой ... эр ами залгаһан хар-... капиталис ангида ... хүнөө дарлаха, үндэһэ-... үндэһэтэнөө харшалха, ... зоноо зонхилхо муухай ... гуримай һуурие хогно ... хаяад, тэрэнэй бутар-... тэрэнь хүн зоной, үн-... арадуудай хоорондо ... барисаа. эбтэй эетэй ... энхэ тайбан жаргал, ... гарал бололсохо яба-... тэн хүгжөөһэн Совет ... Республиканууд ... бэхи холбоон бэхи-... «татаашье һаа, таһар-... мататаашье һаа, ... гүйгөөр» хатуужаа.

... Эхэ ороной хибэс ... дэбисхэр дээрэ, ... түгэлдэр газар уһан ... вуутаад гаран үндэһэ ... ажамидарна. Орос ... уужам ехэ нютагуу-... эдэ арадууд хэдэн ... жэлнүүдтэ олон тү-... угсаатан унгитанһаа, ... зонһоо, сагаан, хүрин, ... шарайтанһаа бүридэ-... ажахынгаа нийтэ байда-... талаар, соёл болбо-... ороо, ёһо заншалаа-... элэ бэшэгээрээ ехэ, ба-... богони сагай — эл-... хүгжэлтэтэй байһан юм.

... хүгжэлтынгөө замай ондо ... шата дээрэ байһан ... бүхы арадуудые эбтэй ... нэгэн бүлэ болгон хам-... тулжа, бүгэдэндэнь тэгшэ ... ажахыгаа дэгжээхэ ... арга боломжо олгохо ... Совет засагай уг зо-... байгаа. Тиин энэ уг ... үгөё СССР амжалта-... дүүргэжэ, табин жэ-... эгэ арюун нангин түү-... дабаба.

... бэрсэг дэлхэйн зургаа-... нэгэ хубида СССР гэдэг ... түрэ һара нараар ба-... олон түмэн арад зо-... бага гэнгүй адли тэг-... гэралтүүлэн, Ленин ... үршөөһэн, бүгэдые ... түгэс дэбжэжэ Комму-... партиин толгойлһон бү-... адли эрхэтэй, хани ха-... барисаатай, аха дүүгэй ... түрэл холбоотой рес-... ликануудаар һолонготон ... зүрхэеэ хүдэлгэн ... абди.

Улангашагүйл
... хамта СССР —
Арбан табан —
Табан хурган эрисээр
Адли тэгшээр,
Аха нюдаргаар
дэлдэнэл,
Табан жэлэй
Табан түсэбөөр
хүдэлнэл.
Арбан табан —
Табан хургадай
нюдарганууд
Аб адлил,
Арбан табуулаа —
задарюунууд.
Эрхы, шэгшы... —
Эгэшэ дүүнэр арбан
табуулаа
Энхэ байдал,
Эб найрамдал
Эхэ Россидаа мандуулаа,
Энэ дэлхэйе гайхуулаа!

Арадуудай эбдэршэгүй хани нэгэдэл байгуулха түүхэтэ энэ хэрэг үйлэдэ агууехэ ород арад түсгаар ехэ үүргэ дүүргэһэниинь элитэ. Ажахыгааршье, соёл болбосоролоороошье, хүн зонойнгоо тоогооршье үлэмжэ ехэ, аажам һайхан сэдьхэлтэй, анда түрэл арадууд бусад олон арадуудай национальна хүгжэлтэдэ, социалис болбосоролдо үргэн дэлгэр туһа хүргэһэн, аха ёһоной анхарал оролдолго гаргаһан байһан юм.

Тиимэ гэшэгүй үндэр
дээгүүр,
Тиимэ гэшэгүй үнгэ
һайханаар
Түрэ найрамдал туяа
матуулна!
Хаана нэгэ тээ аянгын
дэгдээ бол —
Хадада тэрэнь сууряа
татуулна,
Залинта аадар холуур
шааяад,
Залуу болоноб,
сэдьхэлым баярлуулна,
Аянгын дууһаа һолонго
матуулна.
Ингэжэ шуһан түрэл
нэгэн бүлэ соо
Эдитэ аршаан садатараа
хүртэнэм...—

гэжэ бүри гушаад жэлэй саада тээ шүлэглэһэн украин арадай элитэ поэт Павло Тычинын далита үгэнүүд энээндэ эльгэ зүрхэнэй гэршэ боложо үгэнэ.

Манай олонациональна социалис гүрэнэй ажахынь, ухаан бодолынь түүхэдэ үзэгдөөгүй, түрэдэ дуулдаагүй ехээр ургажа, түрэмсөөрөө барилдажа диилэдэг баатарай янзаар батажаа.

Бүхы арадуудаймнай баян зузаан үльгэр домог соо дуулалдааша «Унаашье һаа, уһанай шэдеэр ами ородог, үхөөшье һаа, үбһэнэй үзүүрээр залгалдадаг» гайхамшагта баатарнууд шэнги: манай совет арадуудай хүсэ шадал, тоо толгойнь хатуу шэрүүн граждан дайнай гал дүлэндэ, хариин арбан дүрбэн ороной интервенциин хиргаанда нэрбэгдэн хэды хоробошье, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хори миллион үлүүтэй хүдэр шанга хүбүүд, басагадаа алдабашье, тогтоо торонгүй нэмэһээр лэ байна.

1922 ондо хүн зонոймнай тоо зуун гушан зургаа миллион һайса үлүүтэй байбал, энэ жэлэй тэн багаар хоёр зуун дүшэн долоон миллион хахад болобо. Энэл даа манай үнэр һайхан совет арад!

Мүнөөдэрые абаад үзэхэдэ, хүн зоноймнай наян хубинь гэхэ гү, али хоёр зуун долоон миллиониинь Октябрийн революциин һүүлээр түрэһэн байна. Энэл даа манай хэзээдэ залуу совет арад!

Совет засагай зүгһөө хүн тухай, хүнэй ажамидарал, элүүр энхын түлөө саг үргэлжэ анхарал хандуулжа байдагай ашаар, хүнүүдэй үхэлгэ гурба хахад дахин, үхибүүдэй үхэлгэ арба нэгэ дахин үсөөрөө. Тиин хүн зоной наһан 1913 ондо миил гушан хоёр хүрэдэг жэшээтэй байгаа һаа, мүнөө манай улад зон «далан наһанай далай үзэжэ, наян наһанай найр хэжэ!» байдаг болоо. Энэл даа манай хүсэн түгэлдэр совет арад!

Манай Эхэ орондо Советүүдэй мүндэлэн гарахаһаа эхилээд лэ, хүндэ болон хүнгэн индустри шэнээр, үргэнөөр, үндэрөөр хүгжэн ерээ. СССР гүрэнэй табин жэл соо промышленностьда эдлэл гаргалгын хэмжээн гурбан зуун хори нэгэ дахин ургаа. Эндэ гансахан жэшээ абаад үзэе. Бүхы арадай ажахын зүрхэ һудаһые «шулаар» хангажа, тэрээндэ улам ехэ шадал эршэ үгэжэ байдаг электрын хүсэн 1922 ондо миил найман зуу миллион киловатт-час байгаа һаа, мүнөө жэл найман зуун жаран гурба миллиард киловатт-час хүрэжэ байна.

Манай гушан хоёр мянга гурбан зуун колхозуудай, арбан таба мянга табан зуун совхозуудай газар таряалан дээгүүр хоёр миллион дүшэн зургаа мянган трактор, зургаан зуун гушан юһэ мянган комбайн, нэгэ миллион хоёр зуун дүшэн гурба мянган ашаанай автомобиль хүдэлнэ.

Арадай ажахыда эрдэм наука, оньһон техникэ улам улам үргэнөөр хэрэглэгдэдэг боложо, орон доторнай бодото научно-техническэ хубисхал диилэжэ гараа.

Соёл культурамнай, үбэл зунгүй һалбаржал байдаг үнгын һайхан сэсэг шэнгеэр, үргэн дайдаар дэлгэржэ, үрэ зүрхэ хүдэлгэнэ.

Табин жэлэймнай тамирдашагүй ехэ түйлалтанууд ингэжэ таряанай хоолосоор орёолгон, балта хадуураар дуулгатан, нараһай алтан гэрэл доро намжаарна.

Коммунис партиин ленинскэ национальна гол бодолые уламжалан бэхижүүлһэнэй атаархама үндэһэн дээрэ совет арадуудай интернациональна нэгэдэл хүгжэн һалбарһан, тиигэжэ тэдэнэй улас хоорондын алдар, нэрэ хүндэ арбижаһан, орон бүриин хоорондохи холбоо барисаан батажаһан баһа нэгэн дэмбэрэлтэй үзэгдэл тобойжо харагдаа. «Бүхы дэлхэйн пролетаринар, нэгэдэгты!» гэһэн коммунистнуудай суранзан хүсэтэ уряал интернациональна нэгэдэлэймнай улаан туг дээрэ алта мүнгөөр, анха мүнхөөр һиилэтэй.

Совет арад, Советскэ Союзай Коммунис парти бүмбэрсэг дэлхэйн ажалшан түмэнэй бүгэдэ нийтын болбосорол гэгээрэлдэ, хүгжэл дэгжэлгэдэ, һалбарал дэмбэрэлдэ наранай гэрэл шэнги, дэлхэйн агаар шэнги, газарай хүрьһэн шэнги, аршаан булаг шэнги һалбаруулхы ехэ үүргэ дүүргэнэ. Коммунис парти, совет арад түрэлхитэнэй социалис ёһоной бурьялма хүгжэлтын үльгэр харуулаашад, эхи табяашад, коммунизмын зэмые эгээл түрүүн заагаашад мүн. СССР гүрэнэй, СССР-эй арадуудай захалжа табиһан, заһажа үгэһэн зам харгы дээгүүр аха дүү социалис оронууд гараад ябана. Совет гүрэнэй, совет арадай эхи татаһан энэ дүршэл мүноэ колониализмын шүдэр гэнжэһээ мултарһан, дүүрэн эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө, бэеэ сум даахын түлөө тэмсэжэ байһан арадуудые зоригжуулна, эльгэ зүрхэндэнь этигэл найдабариин эршэ эрмэлзэл батадхана.

Табан түби дэлхэй дээрэ мүнөө хоёр мянгаад элдэб үнгын арадууд — үсөөхэн тоото бүлэг угсаатан зонһоо эхилээд, олон миллион зонтой нацинууд хүрэтэр оршоно. Теэд гүрэнүүдэй тоо зуун табинһаа олон бэшэ байха юм. Тиимэ болохолоороо, бүхы арад зонуудай ерэн хубинь олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн гүрэнүүдтэ һуурижанхай гээшэ. Тэдээн сооһоо мянга юһэн зуун арад зонууд Ази болон Африка түбинүүдэй хүгжэн байгаа оронуудта амидарна. Колониализмын хүндэ хүшэр, хүдхэ муухай үлэгдэл хадаа тэндэхи үндэһэ яһатанай, шажан мүргэлтэнэй, үзэл сурталтанай хоорондохи саг үргэлжын хёморол хэрүүл, хүгжэн байгаа оронуудай хоорондохи харша хёморолдоон мүн болоно. Тинхэдэ сүлөөрһэн оронуудта империалис гүрэнүүдэй зүгһөө элдэб янзын хашалта хашалалта бии байһаар. Харин хүгжэнги капиталис оронуудта хэдэн арбаад нацинууд, арад зонууд дарлалта мүлжэлтэ, газаашалуулга доромжололго үзэһөөр байна.

Ушар тиимэһээ мүнөө үедэ арадуудай хоорондо эб найрамдал, харилсаа барисаа, тэгшэ эрхэ байгуулха гээшэ ямар ехэ удха шанартай байһаниинь эли! Ушар тиимэһээ социалис бүлгэм дотор национальна асуудал амжалтатайгаар шиидхэһэн толормо һайхан жэшээ ямар ехэ суранзан хүсэтэй байһаниинь эли!

Совет арадуудай шуһан түрэл нэгэн бүлэ соо манай буряад арад дүүрэн түгэс эрхэ сүлөөгөө оложо, ажахыгаа нэгэн тэгшээр хүгжөөжэ, оюун бэлигээ социалис сурталаар дэлгээжэ, ород улад болон бусад аха дүү арадуудай үргэн туһаламжаар гүрэн түрэеэ мандуулһаар табин жэлээ дүхэжэ байна.

Агууехэ Октябриин ашагабьяагаар, ашата багша Ленинэй юрөөл захяагаар хүгжэн һалбаржа байгаа Ленинэй орденто, Арадуудай хани барисаанай орденто Буряад орон дээгүүр уран дуунууд зэдэлнэ:

Зам харгыдаа тогтон
торонгүйгөөр
Залин, мүндэр соогуур
шэрээгдэн ерээш.
Арад түмэнэйнгөө
түрэһэн гараһан
Агуу Россин амта шэмтэ
шэнгээш.
Өөрын гэхэ үзэглэл үгы
түрөөш һаа,
Үльгэршын хуур сооһоо
түүрээн ерээш:
Арбаад хоногто
дүүрэхэгүй үльгэр туужа
соо
Аман үгын алтан угалза
хээлээш.
Сэнхир Сэлэнгэ, сэгээн
Саян дээгүүр,
Сэбдэг шулуун жэн харгы
дээгүүр
Гэсэрэй баатарнууд
шинии хатуу үгөөр
Гэгээн шара модондо
гэрэл носоон үлгөө.
Шэн габьяа,
хани барисаан,
зоной зориг
Шинии аялгаар шэнхинэн
хүгжөөд,
Домог,
шүлэг,
дуунуудташ
гүрэгдэн,
Долгонтожол сэсэглэжэл
байн үрэжөөд!
Тиин шимнай хэтэ
заяанһаа хойшо
Тэмсэлэй харгыда ород
аханартай
Аласай толонгоор зүрхэеэ
холбоод,
Аялга дууһаань
умдалһан намтартайш!

ХЯАГТА хото. Эндэ эдеэ хоолой магазинууд олон, тэдэнэй дунда 8-дахи магазинай коллектив ходо түрүү һуури эзэлжэ ябана. Түс коллектив СССР-эй 50 жэлэй Ойн хүндэлэлэй тэмдэгтэ хүртэһэн байна. Магазинда долоон хүн эбтэй эетэй ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа): наймаалагшад Елена Склярова, Анастасия Игумнова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Амжалта өөрыншни гарта

Оролдоһон хүн олодог

(Арадай аман үгэ)

ШАЛГАЛТЫН КОНКУРС дабажа, залуу хүн студент болобо. Жэшээнь, манай институтда орожо шадаашад инженерэй диплом хармаандаа хэһэнтэй адли баярладаг юм аабза.

Зүгөөр инженерэй диплом абахын түла табан жэлэй туршада эрдэмэй хабсагай өөдэ үсэд нэтэрүүгээр абирха хэрэгтэй. Энэмнай юун гээшэб? Үргэһэ нойроо һамшаан, үдэр бүри номоо үзэхэ, шагнаһан лекциеэ тархи соогоо үлтирүүлхэ, чертёж зураха...

Гэхэ зуура институт гээшэмнай дунда һургуули бэшэ бшуу. Эндэш тон ондоо эрилтэ табигдаха. Хэрбээ дунда һургуулида арбан жэлэй туршада оройдоол 12—14 предмет үзэжэ, эрдэмэй элдэб һалбари тухай юрэнхы мэдээ абаһан һаа, институтда 4,5-5 жэл соо 35—45 предмет тон гүнзэгыгоор шудалжа, өөрынгөө шэлэһэн мэргэжэлээрээ һайн бэлэдхэлтэй боложо гараха ёһотой. Зүгөөр «номоо үзэ!» гэжэ хэншье шамайе үдэр бүри зонхилхогүй. Тиимэһээ зоргоороо ябаашад лэ һүүлэй һүүлдэ ядалдажа эхилдэг...

Манай институтай I-дэхи болон 2-дохи курсын студентнэр **дээдэ шатын математика** үзэдэг байна. Юрэдөөл, түрүүшын хоёр жэлдэ математика, физикэ, хими, теоретическэ механика хэр зэргэ үзэжэ гарааб, студентын амжалта ахамад курсануудта тэрээнһээл дулдыдадаг гэжэ багшанар ажагладаг.

ИНСТИТУДТА ШАГНАГДАДАГ лекцинүүд, семинарнууд, студентнэрэй научна бүлгэмэй, студентнэрэй конструкторска бюрогой хүдэлмэридэ хабаадалга — эдэ бүгэдэһөө айхабтар ехэ научна мэдээсэл залуу хүнүүдэй «толгой дээрэ адхарна» гэхэдэ болохо. Научна литература өөрөө уншажа, ухаагаа һайса гүйлгөөгүй һаа, тэрэ бүгэдые толгой соогоо болбосоруулха гээшэ бэрхэтэй хэрэг.

Тиимэһээ һуралсалай түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, студент бүхэн шагнаһан лекциеэ саг соонь ухаан соогоо үлтирүүлжэ, хэрэгтэй номуудые уншажа, үдэр бүри хүдэлдэг гуримтай болохо ёһотой.

Лекци шагнажа, бэшэжэ шадаха гээшэ юун бэ? Дээдэ һургуулида лекци һуралсалай эгээл шухала эхин мүн. Тиимэһээ тэрэниие анхаралтайгаар шагнаад, хэрэгтэй юумыень бэшэжэ абахадаа, һүүлдэнь нэмэлтэ литература уншажа, студент шагнаһан юумэеэ бүлтыень ухамайлан ойлгохо болоно бшуу.

Лекци уншажа байһан багша эгээл шухала газартань дуугаа шанга, һула болгожо гү, али хэлэһэнээ дахин дабтажа, зогсолто хэжэ, шагнагшадтаа бэшэхэ арга олгодог юм. Студент тон хэрэгтэй гэжэ һанаһан юумэеэ илгажа, зуража, һанаандаа хадууха зэргэтэй.

Лекци бүхэн өөдөө гараһан шата юм. Илангаяа дээдэ шатын математекаар шагнаһан лекциеэ саг соонь тархи соогоо үлтиргэжэ ойлгоогүй һаа, һалаһан хэрэг гээшэ. Гэртээ хүдэлхэдөө, лекциин үедэ ойлгогдонгүй үлэһэн гү, али дутуу ядуу ойлгогдоһон юумэеэ элирүүлхэ зорилго студентын урда табигдана. Ингэжэ үдэр бүри хүдэлдэг байбал, гүнзэгыгөөр бодомжолжо һураха. Иимэ шанар дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэдэ хожомоо угаа хэрэгтэй байха.

ЯМАРШЬЕ БОДОЛГО (задача) бодоходо, нэгэя шэнэ юумэн олдодог байха юм. Түрүүшээр хүнгэһэн гэжэ һанагдаһан бодолго досоогоо орёо байжа, тэрэниие бодохын тула һайсахан ухаагаа гүйлгэхэ хэрэг гарашаха. Хэрбээ оншыень оложо, өөрөө тэрэ бодолгоёо бодожорхёол, досоо ямар ехэ баяр түрэдэг бэ!

БОДОЛГО БОДОХО ГЭЭШЭ ДҮРБЭН ШАТАҺАА БҮРИДЭНЭ:

1. Бодолгын табиһан асуудалые ойлгохо. Хэрбээ ямар зорилго табигдааб гэжэ ойлгоогүй һаа, юунэй түлөө тэмсэжэ, хүсэеэ гаргахабта? Тиимэһээ энэ бодолго соо юу бэдэрхэб гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй бшуу.

2. Бодолгоёо яажа тайлбарилхаб гэһэн түсэб табиха. Тиигэхын тула бодолгын элдэб зүйлнүүд, мэдэгдээгүй юумэн үгтэһэн юумэтэй бэе бэстээ ямараар холбоотойб гэжэ элирүүлхэ.

3. Түсэб бэелүүлгэ. Илангаяа орёо бодолго байбалнь (орёо бэшэшье һаань), ямар гуримаар түсэбэйнгөө зүйл бүхэниие бэелүүлхэб гэжэ һанаандаа хэхэ.

4. Бодолгын шэнжэлэл. һүүлэйнь шатада тогтоё. Юрэнхыдөө, студент бодолгын харюу олоод, яажа бодоһоноо саарһан дээрэ харуулаад лэ, дэбтэрээ хаажархидаг. Ииxэдээ хүдэлмэриин һүүлшын үе дээрэ тогтонгүй, гэдэргээ эрьежэ, олоһон харюугаа, яажа тэрээндээ хүрэһэнөө шэнжэлжэ, ойлгосоёо бүри гүнзэгы болгохоёо оролдонгүй гээшэ. Ямаршье бодолгые нэгэ аргаар оёортонь хүрэтэр урбуулхань бэрхэтэй юм. Харюу олоодшье байхадаа, бодомжолхоор, шэнжэлхээр юумэн хэзээшье олдохо.

Заримдаа урда тээнь бодоһон бодолгын онолые ондоо бодоходоо хэрэглэжэ болохо юм.

Жэшээнь, иимэ юрын бодолго, харая: **сэхэ буланта параллепипедэй диагональ олохо. Утань — а, үргэниинь — в, үндэрынь — с гэжэ мэдэгдэһэн.**

Түс бодолгые һайса бодомжолоод, диагоналиин утын хэмжүүрые элирүүлбэ гэлэйбди. Шэнжэлэл хэжэ үзөөд, зүб харюу олдоо гэжэ мэдэбэбди. Харюунь — $д^2 = a^2 + в^2 + c^2$.

Зай, хожомынь иимэ бодолго дайралдаба гээшэ гэе: **нэгэ барилгын тэбхэр (сэхэ буланта), хабтагар оройн (утань 21 метр, үргэниинь — 16 метр) тэг дунда 8 метр үндэртэй мачта тодхохо хэрэгтэй. Мачта хадаа дүрбэн татуургаар бүхэлэгдэһэн байха юм. Татуургануудынь мачтын үзүүрһээ 2 метр доогуур оршодог нэгэл точкоһоо татагдаад, гэрэй оройн дүрбэн буланда абаашагдаһан байха. Татуурга бүхэнэйнь утын хэмжүүр хэдыб?**

Түс бодолгые бодохын тула, урдахи бодолгын онол аргые хэрэглэжэ болохо юм. Тиихэдээ нэгэ таруургые диагональ гэжэ тоолоо һаа, дүрбэн адли параллепипед бидэндэ үгтөө гэжэ һанаад лэ, бодолгоёо бэлэхэнээр бодохобди.

Мүн урда тээнь бодоһон бодолгынгоо жэшээгээр шэнэнүүдые зохёожо шадахабди. Үгышье һаа, бодолгын удхые хубилгаад, өндоогоор бодожо туршахада яахаб? Бодоһон бодолгоёо шэнжэлхэ гээшэ иимэ гүнзэгы удха шанартай байна бшуу.

Ондоогоор хэлэхэдэ, элдэб бодолгонуудые олоор бодожо, заримыень тархидаа хадууха шухала. Зарим бодолгонууд теоретическэ материалые баримталан үндэһэлжэ харуулха арга олгодог aаб даа. Тиимэ теоремэ тухалэй бодолго бодохын тула теориёо һайн мэдэхэ хэрэгтэй.

Зүгөөр ондоо бодолгонуудые бодожо шадахын тула гүймгэ ухаан хэрэгтэй.

Зүгөөр һайнаар, гуримтайгаар бэшэжэ һураха гээшэ түрүүшын эрилтэнүүдэй нэгэн. Тиимэ эрилтэ һурагшадташье табигдадаг гээшэ. Тодорхойгоор, һайнаар бодолгоёо бэшэхэдээ, алдуугаашье бэлээр олохоор юм.

Ерээдүйн мэргэжэлтэ олоһон эрдэмээ хэрэг дээрэнь харуулжа шадахаар эмхидхэлшэ болохоор бэеэ бэлдэхэ ёһотой. Тиимэһээ институтда һуража ябаха үедөө эрдэмээ баяжуулха, шадабарияа хурсадхаха, һанаамгай болохоёо оролдохо зэргэтэй. Хожом хүнүүдэй дунда ябаха, хүнүүдтэй хүдэлхэ ха юм. Тиимэ һэн хойноо, һуралсалһаа гадна, нийтын ажалда эдэбхитэй байха шухала.

Б. ЗОМОНОВ,
Зүүн Сибириин технологическа институдай дээдэ шатын математикын кафедрын багша.

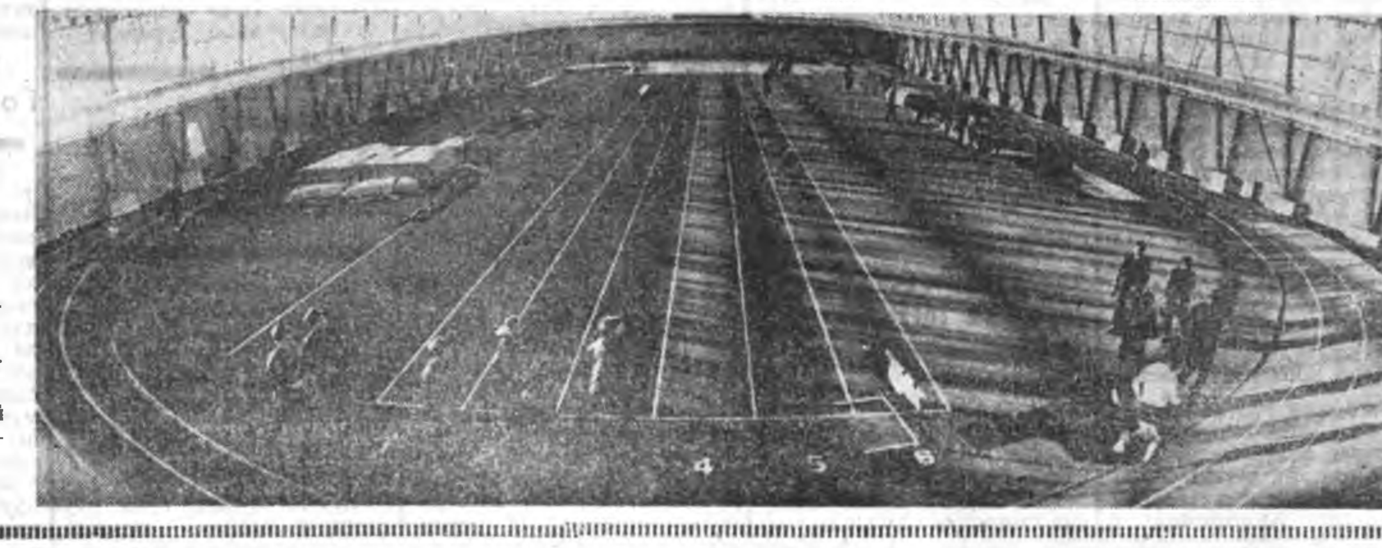

Советскэ Союзда физкультурын 21 дээдэ һургуули ... Тэдэнэй эгээл томонь болохо Москвагай институдта 5000 хүн һурана. Эндэ хоёрдохи жэлээ шэнэ һуралсалай байшанда хэшээлнүүд үнгэргэгдэнэ. Һаяхан хүнгэн атлетикын манеж ба мүнөөнэй шэнэ түхеэрэлгэтэй ... хангагданхай буудалгын тир эндэ нээгдэнхэй. Манежэй тартанаар хушагданхай 200 метр утатай урилдаанай харгытай. Дундань 60 метртэ гүйхэ 6 харгы, захаарнь харайлгын ба утые харайха, ядро түлхихэ секторнүүд бии. Манеж мүнөөнэй шэнэ аппаратураар хангагданхай. Мүн эндэхи научна шэнжэлэлгын лабораторидо элдэб оньһон аппарадууд тодхогдонхой юм.

Элдэб буугаар ба номо һаадагаар харбаха 50 метр утатай буудалгын тир баригдаа. Эндэхи оньһон түхеэрэлгэнүүд буудалгын дүнгүүдые харуулжа байха юм.

Энээнһээ гадна 25 метртэ буудалгын 2, мүн пневматическа буугаар буудаха тир баригданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Москвагай физкультурын институдай буудалгын тир ба хүнгэн атлетикын манежэй дотор тала.

ТАСС-ай фотохронико.

Хүсэ тамирай ундан

Самоварые анха түрүүн ородууд бии болгоһон юм гэдэг. Энэнь хүдөө нютагайшье, хото городойшье айлай столые хэр угһаа хойшо шэмэглэдэг байһан. Мүнөөшье самоварай сай ууха дуратай байдагбди. Электросамоварай сай бүри амтатай гэжэ зариман хэлэдэг болонхой. Сай уулга—россинхидай эртэ урдын ёһо заншал болоно. Иван Грозный хаанай засаглажа байха үе сагһаа эхитэй юм. Аяга сай айлшанда абаһсар лэ дурадхагдадаг түрүүшын хүндэ тоотой.

Россида сайн түрүүшын плантациин бии болгогдоһоор зуушье жэл болоодүй. Иимэ плантацинууд Кавказай, Хара далайн эрьедэхи халуун дулаан нютагуудта XIX зуун жэлэй һүүл багаар эмхидхэгдэһэн түүхэтэй. Гэхэ зуура, орон дотор сайн үйлэдбэри Совет засагай үедэ промышленна аргаар эрхилэгдэдэг болоһон байна. СССР-эй гурбан республикада — Россин Федерацида, Азербайджанда, Грузида — сай ургуулагдадаг юм. Тэдэнэй дундаһаа Грузи сай ургуулха, үйлэдбэрилхэ гол нютаг болоно. Суута эрдэмтэ, академик Ксения Бохтадзиин нэрэ Совет орон дотор һайн мэдээжэ. Бусад селекционернүүдтэй хамта сайн олон сорт бии болгоо. Тэдэнэйнь зариман 25 градус хүрэтэр хүйтэндэ һаатадаггүй.

Грузиин плантацинуудай гектар бүриһөө арба-арбан хоёр тонно сайн набшаһан хуряагдана. Түхэреэн жэл соо набшалжа байдаг дулаанай оронуудтал иимэ үндэр ургаса түйлагдана. Сагай уларилһаа уламжалан, СССР-тэ сайн набшые богони болзор соо хүсэлдүүлжэ абаха ушартай бологдоно.

«Сайн набша хуряаха хүдэлмэриһөө бэшые сүм оньһожоруулжа боломоор» гэжэ бүхы дэлхэйн сай таригшад һая болотор тоолодог байһан. Теэд, иимэ ойлгомжо алдуутай байшоо. Сай хуряадаг машиные «Сакартвело» гэжэ нэрлэнэ. Тиимэ машина гараараа суглуулһанһаа дутуугүй сэбэрээр сай хуряадаг. Япон. Бразили, Турци болон бусад оронуудай (дэлхэйн гушаад орондо сай таригдадаг) мэргэжэлтэд совет машиные үндэрөөр сэгнэһэн байна. Олоной мэдэһээр, энэ машина сайн ажахыда ехэ хубилалта хэхэ байха.

Сайн үйлэдбэри СССР-тэ саг үргэлжэ үргэдхэгдэжэ байдаг. Мүнөөнэй табан жэлэй һүүл багта, 1975 ондо, оромнай 300 мянган шахуу тонно сайн набшаһа (тэрэнэй 285 мянган тоннонь Грузида) хуряадаг болохо. Сайн ургаса дээшэлүүлһэнэй. тарилгынь талмайе үргэдхэһэнэй үндэһөөр. тэрэниие үйлэдбэрилгэ ехээр хүгжэнэ. Академик Ксения Бохтадзиин тодорхойлһоной ёһоор. Советскэ Союз һаяын сагта өөрын сайгаар өөрыгөө гүйсэд хангадаг болохо.

Плантациһаа эхилээд, манай столдо хүрэтэрөө сай ута зам гаталдаг. Хуряагдаһан набшаһан хатаагдадаг, илгагдадаг, һүүлээрнь үнэр ба амтаяа шалгуулдаг. Тиихэдээ амтаниинь хоёр дахин — хатаагдажа байһан газартаа, удаа тээнь фабрикадаа тэбхэр тэбхэрээр орёогдожо байхадаа — шалгагдадаг.

Сайн шанар шалгадаг хүниие титестер гэжэ нэрлэнэ. Энэнь тон хомор аад, хүндэ мэргэжэл гэхэдэ болохо. Титестер архи ууха, хурса юумэ, һонгино, чеснок гэхэ мэтые эдихэ ёһогүй, һахалаа абаһанай һүүлээр одеколондожо, гараа туалетнэ мылээр угаажа болохогүй юм. Юундэб гэхэдэ, элдэб үнэр титестерэй ажалда муугаар нүлөөлдэг байна.

Титестерэй хүдэлмэрилдэг таһагай сонхонууд заабол хойшоо гараһан байха ёһотой: хойноһоо гэрэл нэгэ жэгдээр тунадаг, сайн үнгэ зүбөөр тодорхойлходо тааруу байдаг. Сайн сорт гол түлэб табан зүйлөөр: набшаһанай амтаар, үнэрөөр, тунасаар, үнгөөр, түхэл шэнжээр тодорхойлогдодог.

Эртэ урда сагһаа хойшо сайе ажамидаралай нүхэсэл гэжэ бүхы оронуудта нэрлэдэг. Сай хүнэй зүрхэндэ, нервэдэ нүлөөлдэг. Уураг тархи соохи шуһанай һудалнуудые үргэдхэдэг туладаа, сай толгойн үбшэндэ туһатай. Сай һайса уугаад байбал, XX зуун жэлэй ташуур — зүрхэ-һудалай үбшэн таниие дайрангүй үнгэржэ магад. Сай хэрэглэхэдээ, хэмһээ хэтэрүүлжэ болохогүй.

Бэе махабадта «Стронци-90» гэдэгэй муу хэлгэһээ сай найдамтайгаар хамгаалха гэжэ япон эрдэмтэд тодорхойлһон байна. Радиоактивна тооһоной сасарха үедэ тараһаһан тиимэ изотоп хүнэй бэедэ ехэ хоро хүргэдэг. Биохимиин амжалтатай хүгжэһэнэй ашаар, үнинһөө хойшо манай хэрэглэдэг эрхим ундан — сай эди шэдитэ шэнэ шанар шэнжээ харуулжа байна.

Дэлхэйн олон оронууд совет сайе худалдан абаха гэжэ оролдодог. Манай совет сай эхүүбтэр энэдхэг, цейлон сайнуудһаа иитай, зөөлэн үнэрөөрөө шалгардаг. Совет сай шанарайнгаа талаар дэлхэйн эрхим сортнуудһаа дуталдаггүй юм.

Геннадий ПИСАРЕВСКИЙ. (АПН).

Дахяад уулзатараа, БОКСЁРНУУД!

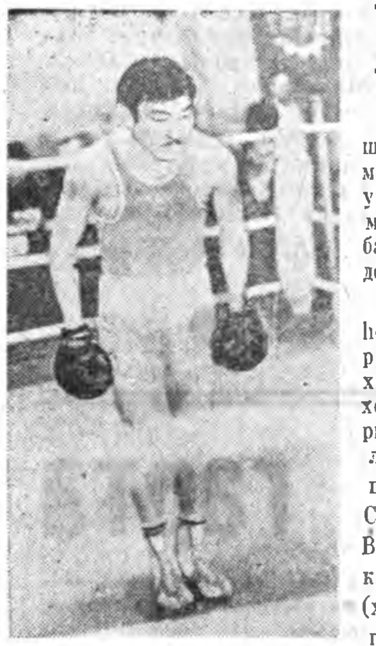

Боксоор «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө нэмэл мүрысөөнэй түгэсхэлэй наадан уржа үдэшэлэн дүүрэбэ. Энэ мүрысөөн Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан байгаа.

Нааданай түрүүшын үдэрһөө боксын һайн техникэ харуулжа, түгэсхэлэй нааданда хүрэжэ ерэһэн спортсменүүд хойно хойноһоо һубарилдан, рингдэ гарана. Эгээн түрүүлэн 46—48 килограммай шэгнүүртэй боксернууд — СССР-эй спортын мастер Владимир Султумов, мастерта кандидат Александр Осокин (хоюулаа Буряадай АССР) гэгшэд рингдэ уригдана. Зуу һайса гаран тулалдаануудта хатуужаһан Султумовынь залуу нүхэрөө очкогоороо булижа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Уласхоорондын классай мастер, СССР-эй, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй чемпион болоһон, Европын түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ хабаадалсаһан Валерий Стрельниковтэй хаба шадалаа үзэлсэхэеэ МНР-эй боксер Дамдинсүрэн дуудагдаба. Дамдинсүрэн яһала һайн бэлэдхэлтэй, шанга нюдаргатай боксер. Зүгөөр араһан бээлэйн ёһотой мастер Стрельников эрид доболгонуудые хэжэ, айлшанаа нокдаунда оруулба. Булюу хүсэтэйгөөр, шадамар бэрхээр доболго, хамгаалга хэһэн Стрельниковые тогтоохо, торгоохын аргагүй байба. Ушар тиимэһээ айлшанай секундантнь полотенцэеэ үргэжэ, наада зогсоохо баатай болоо.

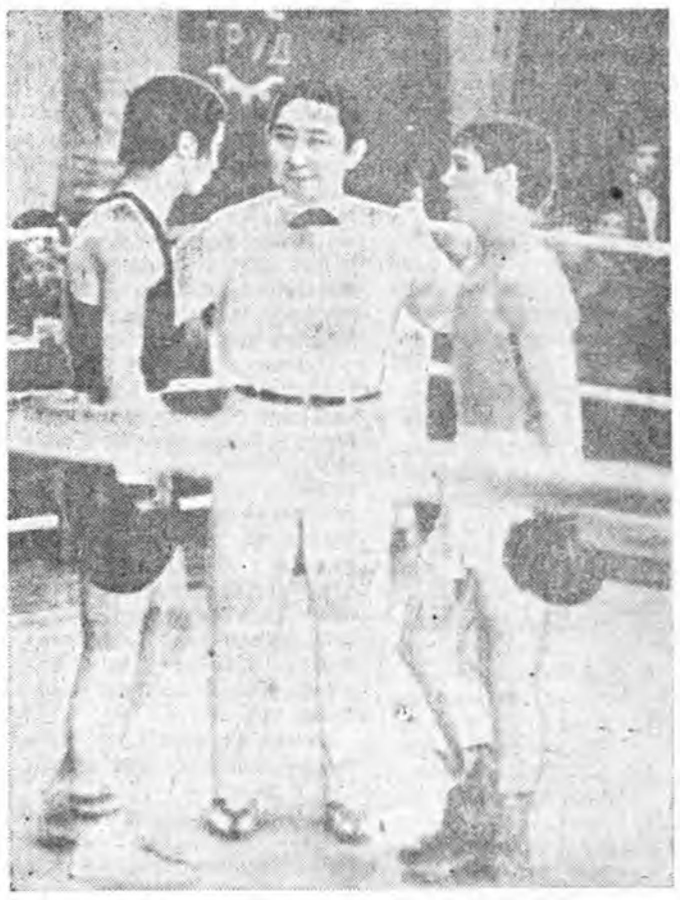

51-54 килограммай шэгнүүртэн сооһоо түрүүшын үдэрһөө һайнаар наадажа, сугларагшадта мэдээжэ болоһон боксернууд — МНР-эй Аюш Жадамбаа, СССР-эй спортын мастер Евгений Путинцев (Эрхүү) гэгшэдэй дуудагдахадань, нэрьемэ альга ташалган зэдэлшэнэ. Арба нэгэн жэлэй туршада боксын хүнгэн бэшэ тулалдаануудта хабаадалсажа, мүнөө 144-дэхи уулзалгаяа үнгэргэхэеэ болоһон Евгений Путинцев Буряадай АССР-эй чемпион болобо.

Саашадаа манай командын гэшүүд Виктор Агафонов, Валентин Авдюшев, спортын мастер Павел Федотов гэгшэд Эрхүүгэй Виталий Власов, манай Николай Мониев, Красноярскын Валентин Лалетин гэгшэдые шүүжэ гарахадаа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

1971 ондо Москвагай чемпион болоһон, Красноярскын мастерта кандидат Александр Саражаков манай Михаил Карнышевтай рингдэ гарахадаа, боксын эрхим техникэ харуулжа байгаад, шүүжэ гарана. МНР-эй спортын мастер, Мюнхендэ үнгэргэгдэһэн Олимпиин XX нааданда хабаадалсаһан Дамдинжавын Банди гэгшэ уласхоорондын арба нэгэн уулзалга үнгэргөөд ябаһан. Түгэсхэлэй наада үнгэргэхөөр рингдэ гараһан манай айлшан Караганда хотоһоо ерэһэн 19-тэй боксёр, мастерта кандидат Владимир Аюповые очкогоороо диилэжэ, «Байгал» журналаймнай шанда хүртэбэ.

Нааданай түрүүшын үдэрһөө эрхимээр тулалдажа, түгэсхэлэй мүрысөөндэ хүрэһэн манай Николай Антонов энэ үдэшэ бирабагүй. Тиин тэрэ Карагандагай мастерта кандидат 18-тай Борис Кривулинай доболго, хамгаалгые дабажа шадангүй, шүүгдэшэһэниинь халагламаар.

Боксёрнуудай эгээл хүндэ, һүүлшын хоёр шэгнүүртэн сооһоо манай республикын суглуулагдамал командын гэшүүд Владимир Розенкин, Иван Любчик гэгшэд командынгаа гэшүүд — Олег Семенов, Олег Сабуров гэгшэдые шүүжэ гараһан байна.

«Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө хэдэн үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн һонирхолтой мүрысөөн дүүрэжэ, боксын һайн техникэ, гоё һайхан наада харуулһан боксернуудта хотын эмхи зургаан, редакцинуудай тогтооһон тусхай шангууд барюулагдаһан байха юм. «Мүрысөөнэй эрхим боксер» гэһэн шанда Валерий Стрельников, «МНР-эй эрхим боксер» — Дамдинжавын Банди, Валентин Лалетин, 17-той Эрик Асаутаев гэгшэд шанда хүртөө. Боксын эгээл һайхан техникэ харуулһан манай Виктор Агафонов, Шэтын Николай Бадмаев гэгшэдтэ «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй шан суглаpагшадай нэрьемэ альга ташалган доро барюулагдаһан байна.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

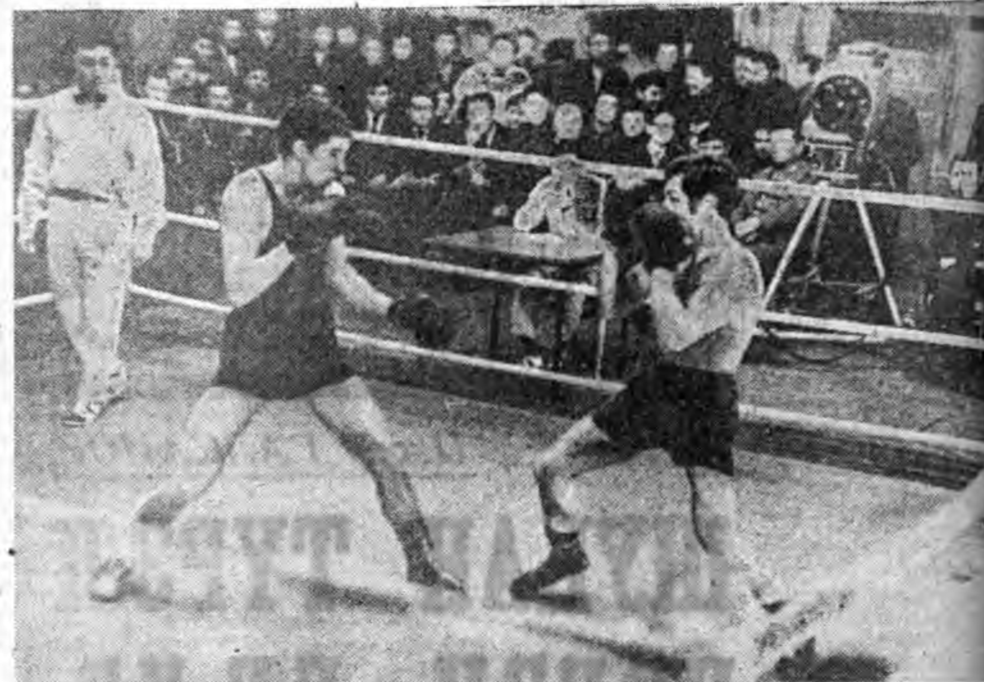

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: МНР-эй спортын мастер Дамдинжавын Банди; рефери Г. Т. Банчиков уласхоорондын классай мастер Валерий Стрельников МНР-эй боксер Дамдинсүрэн хоёрто нааданай урда тээ заабари үгэжэ байна; Валентин Лалетин (зүүн гарһаа), манай Павел Федотовтой рингдэ; журналай шанда хүртэгшэ Красноярскын боксер Александр Саражаков манай Михаил Карнышев хоёр хүндэлэлэй табсан дээрэ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Спорт — уран зурагта

«Физическэ культура ба спорт уран зурагта» гэжэ уран зурагай бүхэсоюзна выставкэ һаяхана Москвада болобо.

Тус выставкэдэ бүхыдөө 700 бүтээл гэхэ гү, али уран зурагай бүхы шахуу жанрай зүйлнүүд табигдажа, манай парти ба правительствын физкультура, спортын хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ анхарал хандуулдагые харуулаа.

Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Александра Никитична Сахаровскаягай зурагуудые москвагайхид һайн мэдэхэ юм. Энэ выставкэдэ «Сур-харбаан» «Мори урилдаан» гэжэ хоёр зураг табигдажа, эрхим һайн сэгнэлтэдэ хүртөө.

Гэмэлэлтэйнь юуб гэхэдэ, Буряадһаа ганса А. Н. Сахаровскаягай бүтээлнүүд табигдаа гээшэ. Бэшэ зураашадынь спортдо хабаатай тематикаар һонирходоггүй гү, али ... хала темые хэрэгсээдэгү... жэ һанахаар.

Энэ жэлдэ Москвада ... тивна тон ехэ хэмжээ ... га хоёр дахин болохоор ... лагдана. Нэгэдэхинь, ... зун бүхэдэлхэйн униве... болохо. Хоёрдохинь, С... арадуудай бүхэсоюзна с... киада үбэл үнгэргэгдэ... вет спортын хүгжэлтые ... руулһан уран зурагай вы... кэнүүд эдэ үдэрнүүдтэ г... бүри урда тээнь эмхидхэ... байха. Буряадай ура... хэһэн зурагууд эдэ выс... нүүдтэ бүри олоор та... бээ гэжэ найдагдана.

Буряад нютагаа га... орон доторoo бэшэ, мүн ... саагуур суурхуулһан ... бэрхэ спортсменүүд ... юм.

Л. АПАРНИКО...

Москва хото.

ҺУРАГШАДАЙ ОЛИМПИАДА

Һаяхан Мухар-Шэбэрэй дунда һургуулиин һурагшадай дунда математикаар олимпиада үнгэргэгдэбэ. Энэ мүрысөөндэ 6-дахиһаа эхилээд, 10-дахи классай һурагшад эдэбхитэйгээр хабаадаа. Мүрысөөндэ класс бүхэн... манда табигдаа.

Тоо бодолгоор бэрхэ... гөөр бодолог байһанаа 7-... классай һурагшад А. Бу... А. Гуслякова, Л. Олени... гэгшэд харуулба. 10-... классһаа Т. Бурлакова ... лэжэ гараа. Эдэ үдэр... һурагшад иимэ олим... физикэ, химеэр үнгэр... гэжэ бэлдэжэ байна. Тү... рысөөндэ түрүүлжэ г... шад мартын табанда үнг... хэхэ аймагай олимпиад... баадаха юм.

Б. ЖАМБАЛОВ

ХАНХИНАҺААР ХАБАРНАЙ ЕРЭЭЛ ДАА

Февраль һарада наран улам дээшээ хөөрэжэ, элшэ туяагаараа хүр саһанай эрмэг дайран, улам хурсаар игаадаг болоно. Мартын эхеэр наруули газарай саһан нимгэрдэг, эндэ тэндээ соохорлон, сагаан хүнжэлөө һэхэжэ эхилдэг гээшэ ааб даа. Хабарай шэнжэ оробол даа гэжэ зон энэ үе тухай хөөрэлдэдэг. Ородой үбэлые үдэшэлгын һайндэр эртэ урда сагһаа эхитэй юм.

Урда сагай заншалта энэ һайндэрые зон мүнөөшье мартаагүй, баярай оршон байдалда үнгэргэдэг байха юм. Ехэ ехэ хото городуудташье, хүдөө тосхонуудташье ородой үбэлые хүхюу баяртайгаар үдэшэнэ.

Республикымнай ниислэл хото — Улаан-Үдын ажалшад Шэнэ жэлэй ёлкын талмай дээрэ үнгэрэгшэ амаралтын үдэр олоороо суглараа. Һайндэрэй заншалта наада хараха, тэрээндэ хабаадалсаха дуратайшуул улам олошоржол байна. Үдэ багта талмай дээрэ шэхэмэ зон болоод байгаа һэн. Талмай багадаһан шэнгеэр үзэгдэнэ.

Ялагар салагар сарафануудые үмдэһэн наймаалагшад халуун сай, блины, халааша гэхэ мэтэ хоол дурадхана.

Һайндэрэй нааданай эхилхые хүнүүд тэсэжэ ядан хүлеэнэ. Одоошье ирагуу хүгжэм зэдэлжэ, шэмэглэн гоёоһон гурбан зэргэшээ морин саанаһаа гаража ерэбэ. Буурал сагаан һахалтай Жабар-Үбгэн суглаpагшадые амаршалан даллана. Саһан-Дангина, Үбэл, Хабар, баатар Илья Муромец, Добрыня Никитич, Алексей Попович гэгшэд тэрээнтэй сугтаа ябалсана. Хүхюу зугаа дэлгэгшэ Емеля удангүй хойноһоонь гаража ерэнэ. Тэрэ пеэшэн дээрээ һуупхай, баяанаар наадана, хатар нааданда бүгэдые урина. Баатар Гэсэр һайндэрэй айлшан болoжо ерэнхэй, Хүхюу зугаа наадан зэдэлжэ эхилээ.

Һайндэрэй эзэд элдэб һонирхолтой наада, аттракцион эмхидхээ. Жабар-Үбгэн, Саһан-Дангина, Хабар эдир багашуултай сугтаа дүхэриг болoжо ёохор хатараа. Хүн бүхэндэ хүхюун! Наранай халуун элшэһээ гансал Үбэл уйлан хайлан, гэрнүүдэй оройһоо уһа дуһаан уйлажа байгаа бэлэй.

С. ЮРИНА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын ажалшад Байгал шадарай үбэлые хүхюу баяртайгаар үдэшэжэ байна.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

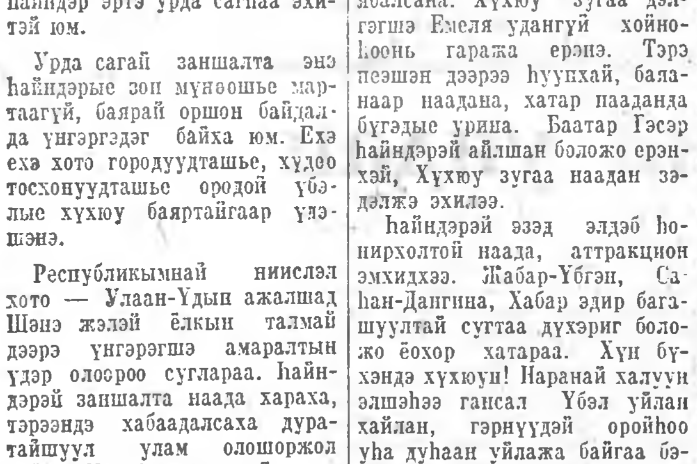

ШҮҮБЭРИИН ХЭМЖЭЭН ТОДОРХОЙЛОГДОО

«Спортлотогой» ээлжээтэ зургаадахи тиражай наадан дүүрэбэ. Буряадай зоной управлениин тоо бүридхэгшэд шүүһэн номернуудые тоолоно гаргаба. Шүүбэриин мүнгэнэй хэмжээн иимээр тодорхойлогдоо гэбэл: зургаан номерто 5000 түхэриг, табан — 2506, дурбэн — 60, гурбан номерто 3 түхэриг тудаа.

Улаан-Үдэдэ хоёр хүн табан номер зүбөөр таажа, тус тустаа 2506 түхэриг мүнгэ абаха болоо. Мүн дүрбэ, гурбан номернуудые зүбөөр тааһан хүнүүд олон. Тэдэнэр городой ноосэлгын кассануудһаа шүүбэриингээ мүнгэ абаха болоно.

Д. ПЕТРОВ.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · ХИЛЫН ГААНАҺАА · РАДИО

ПАРИЖ

ФКП-гэй НЭРЭ ХҮНДЭ ДЭЭШЭЛНЭ

ТАСС

Үргэн ниитэ ажалшадай дунда Франциин Коммунис партиин нэрэ хүндын дээшэлжэ байһыень, орон дотсроо ехэ хубилалтануудые хэхэ ехэ хүсэлэнтэй байһыень парламентын һунгалтын түрүүшын турай даб дээрэхи дүнгүүд элирхэйлэн гэршэлбэ гээд «Юманите» газетэ бэшэнэ.

Зүүнэй хүсэнүүдэй союзда ородог Франциин Коммунис партиин ба бусад партинуудай зүгһөө дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай түлөө һунгагшадай олонхид дуугаа үгөө, правительственнэ олонхиин партинууд урдынхида орходоо ехэ гээгдэлдэ ороһон байна гэжэ газетэнүүдэй шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ.

ПАРИЖ

ФРАНЦИДА БОЛОҺОН ПАРЛАМЕНТЫН ҺУНГАЛТА

ТАСС

Һунгуулиин 446 участогта дуугаа үгэлгын нэгэдэхи турай даб дээрэхи дүнгүүдые Франциин Дотоодын хэрэгүүдэй министерство тунхаглаа. Һунгалтада хабаадагшадай 21,1 процентнь Коммунис партиһаа дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай түлөө дуугаа үгэһэн байна. Правительственнэ хамтын программа дэбжүүлэн гаргаһан ФКП-гэй, социалис партиин, зүүнэй радикалнуудай кандидадуудай түлөө һунгагшадай 41,9 процентнь дуугаа үгөө. Һунгалтада хабаадагшадай 34,8 процентнь правительственнэ олонхиин партиин кандидадуудай түлөө дуугаа үгэбэ «Реформаторнууд» гэдэг бүлэг хүнүүдые һунгагшадай 12,4 процентнь дэмжээ.

Һунгалтын түрүүшын турта имагтал 55 округто кандидадууд һунгагшадай 50 гаран процент дууень абажа, парламентда оробо. Франциин Компартиин 8 түлөөлэгшэ тэдэнэй дунда бии.

ДЕЛИ

Худалдаа наймаагаа үргэдхэнэ

ТАСС

Үнгэрһэн жэлэй түрүүшын юһэ һарын турша соо Индиин промышленностиин бүтээн гаргаһан 964 миллион рупий сэнтэй продукци хариин гүрэнүүдтэ худалдагдаһан байна. 1971 ондо 917 миллион рупий сэнтэй продукци ондоо тээшэнь худалдагдаа һэн. Автомашинануудай запас частьнууд, станогууд, түмэр замай вагонууд, велосипедүүд, элдэб зэмсэг хэрэгсэлнүүд хариин оронуудта худалдагдадаг байха юм. Эдэ бүгэдые Азиин, Африкын, Океаниин, Түбэй Америкын олохон оронууд Индиһээ худалдажа абана.

БЕРЛИН

Лейпцигтэхи яармагай директорэй хөөрөөн

ТАСС

Хабартаа Лейпцигтэ үнгэргэгдэдэг уласхоорондын яармагта табигдаһан ГДР-эй экспозици Германиин социалис гүрэнэй улам бүри ургажа байгаа экономическа хүсэ шадалые, СЕПГ-гэй VIII съезд дээрэ зохёон хараалагдаһан ажахын политика бэелүүлгэдэ республикын ажалшадай туйлаһан амжалтануудые харуулна гэжэ Лейпцигтэхи яармагай захиргаанай генеральна директор Ф. Вонзак, АДН агентствэдэ интервью үгэхэдөө мэдүүлээ.

Советскэ Союз ба СЭВ-эй гэшүүн бусад оронуудай харилсаа холбооной үрэ дүнгүүд Лейпцигтэхи выставкын стенднүүд дээрэ табигдажа, харуулагдахаа байна гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Научно-техническэ туйлалтануудай харалта жэлһээ жэлдэ улам үргэдэжэ байна. Научна 3 колоквиум мартын 11-һээ 18 болотор Лейпцигтэ үнгэргэгдэхэ юм гэжэ Ф. Вонзак хэлээ. Тэдээндэ хабаадагшад экономическа темэнүүдээр 120 элидхэл хэхэ.

СОФИ

Дипломатическа харилсаа тогтообо

ТАСС

Хоёр ороной хоорондохи харилсаа холбоо хүгжөөхэ зорилготойгоор Болгариин Арадай Республикын ба Нигерэй Республикын правительстванууд дипломатическа харилсаа тогтоожо, элшэн сайдаа эльгээлсэхые шиидхэбэ.

БЕЛГРАД

СКЮ-гэй президиумэй заседани

ТАСС

СКЮ-гэй дүрбэдэхи конференцине энэ жэлэй майн 10—11-дэ Белградта үнгэргэхэ тухай шиидхэбэри Югославиин Коммунистнуудай Союзай Президиумэй заседани дээрэ абтаба. СКЮ-гэй хоёрдохи ба дүрбэдэхи конференцинүүдэй хоорондохи үе соо хэгдэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдые тэрээндэ хабаадагшад зүбшэлжэ, СКЮ-гэй хоёрдохи конференциин тогтоол болон СКЮ-гэй Түрүүлэгшэ И. Броз Титын, СКЮ-гэй Президиумэй гүйсэдхэхэ бюрогой бэшэг дотор табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ ажал ябуулгые шэнжэлэн хараха байна.

Удаань СКЮ-гэй Президиум оронойнгоо экономико хүгжөөхэ хэрэгтэ Коммунистнуудай Союзай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал хаража үзөө. СКЮ-гэй Президиумэй гүйсэдхэхэ бюрогой гэшүүн К. Глигоров элидхэл хэбэ.

СКЮ-гэй Президиумэй заседани үргэлжэлһөөр.

САНТЬЯГО

Зүүнэй партинуудай амжалта

ТАСС

Чилиин Арадай нэгэдэл — 1970 онһоо хойшо засаг барижа байһан зүүнэй партинуудай нэгэдэл үнгэрэгшэ амаралтын үдэр үнгэргэгдэһэн парламентын һунгалтын үедэ амжалтаяа бэхилбэ. Даб дээрэхи баримтануудай ёһоор, һунгалтада хабаадагшадай 40 гаран процентнь Коммунис, социалис, радикал ба бусад партинуудһаа дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай түлөө дуугаа үгэһэн байна. 3 жэлэй урда тээ үнгэргэгдэһэн президентын һунгалтын үедэ эдэнэр һунгагшадай 36 процент дууень абаа һэн. Һунгалта дээрэ Компарти ехэ амжалта туйлаа — тэрэнэй зүгһөө дэмжүүлэгдэһэн бүхы шахуу кандидадуудынь сенаторнуудаар һунгагдаа. Ниислэлэй провинциһаа Чилиин парламентын энэ дээдэ палатада һунгагдаһан 5 шэнэ гэшүүнэй хоёрынь — коммунист В. Тейтельбойм, социалист К. Альтамирано — Арадай нэгэдэлдэ ороно.

КАМПАЛА

Угандын президентын мэдүүлгэ

ТАСС

Кампалын түбэй районуудта байдаг хариин промышленна предприятинууд, худалдаа наймаанай фирмэнүүд угандынхидай мэдэлдэ орохо юм гэжэ Угандын президент Иди Амин мэдүүлээ. Ороной бүхы экономико угандынхидай хиналгада табиха гэһэн хүсэл эрмэлзэлһээ шалтагаалан, правительство иимэ шиидхэбэри абаһан байна гэжэ Иди Амин тэмдэглэбэ.

ВАШИНГТОН

Р. НИКСОН РАДИОГООР ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ТАСС

Американ хото городуудай асуудалнуудта зорюулжа, США-гай президент Р. Никсон радиогоор үгэ хэлэбэ.

Хото городуудые хүгжөөхэ талаар «шиидхэгдээгүй үшөө олохон асуудалнууд» Холбоото Штадуудай үмэнэ бии гээд президент сэхэ руунь мэдэрээ. Эдэ асуудалнуудые шиидхэхын тула урда тээнь байһан захиргаанай хүсэлэл оролдолгонууд «балай ехэ үрэ дүнгүүдые үгэжэ бираагүй» гэжэ Р. Никсон тэмдэглэбэ. Эдэнииень аша үрэ багатай гэжэ шалтаг барин, дахинаа хаража үзэхые гэхэ гү, али усадхан зайсуулхые США-гай правительство бодомжолно.

Хото городуудай асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгые тааруугаар табихын тула Р. Никсон хото городые хүгжөөхэ шэнэ министерство байгуулхые дурадхаа.

АММАН

Иорданиин правительствын шиидхэбэри

ТАСС

Палестинын «Фатх» гэдэг эмхиин хүтэлбэриин гэшүүн Аба Дауда болон 1973 оной февралиин 15-да баригдажа тушаагдаһан палестин бусад партизануудые саазалха гэһэн сэрэгэй трибуналай шиидхэбэрине Иорданиин правительство баталба.

«Хуули бусаар орон руу нэбтэрэн орожо», гүрэнэй урбалта хэхые һэдээ гэжэ тэдэниие гэмнэнэ.

ВАШИНГТОН

УРДЫНГАА ХАРАА БОДОЛ БАРИМТАЛЬААР

ТАСС

1967 ондо үйлэдэһэн ээрхэг түримхэй ябуулганuудайнгаа үедэ булимтаран эзэлһэн Араб нютагуудһаа Израиль гаража ошохые хүсэнэгүй гэжэ Г. Меир, американ «Си-би-эс» гэжэ телевизионно станциин программаар үгэ хэлэхэдээ, мэдэрһэн байна.

Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан байдал һэргээхын тула булимтаран эзэмдэһэн газар дээрэһээ Израилиин бүхы сэрэгүүдые бүрин гаргахаар хараалһан ООН-ой тогтоолые Израиль буруушаана гэжэ Г. Меир тэмдэглээ.

Ливиин пассажирска самолет буудажа унагааһанай түлөө Тель-Авив харюусаха ёһотой гэжэ мэдэрхые арсахадаа, «энэ хадаа пассажирска самолет гэжэ Израиль мэдээгүй» гээд тэрэ баталба. Тус самолетые буудаха гэһэн захиралта Израилиин засагаархид үгөө һэн гэжэ Г. Меир сэхэ руунь мэдэрһэн байна.

НЬЮ-ЙОРК

Үбшэн тахал һүжэрнэ

ТАСС

Хүдөө ажахын үргэнөөр хүгжэһэн Флорида штадта гэдэһэнэй халуун үбшэн һүжэрэн дэлгэрбэ. 80 хүн, олонхинь үхибүүд госпитальдо оруулагдаа. Ургаса хуряалгын үедэ урда штадуудһаа, Пуэрто-Рикэһээ иишэ ерэжэ хүдэлһэн негрнүүд айхабтар муу байдалда ажаһуудаг юм.

Эндэ һүжэрһэн гэдэһэнэй халуун үбшэнгые һүүлэй жэлнүүдтэ тус штадта дэлгэрһэн эгээн лэ ехэ үбшэн тахал болоно гэжэ Флорида штадай засагаархид тоолоно.

НЬЮ-ЙОРК

Голда Меир США-да

ТАСС

Албанай хэрэгээр Холбоото Штадуудта аяншалжа байһан Израилиин премьер-министр Голда Меир эндэ ерэбэ. Нью-Йоркдо аяншалха үедөө Г. Меир США-гай сионис ехэ ехэ эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаха байна. Израилиин буу зэбсэг хүгжөөхэ программа саашадань һайжаруулгада мүнгэ зөөри суглуулха, хүршэ Араб оронуудта эсэргүүгээр Тель-Авивай үйлэдэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулгадаа США-гай сионис тушаалтадай зүгһөө дэмжэлгэ абаха гээшэ эдэ уулзалгануудай гол зорилго мүн.

●Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-03418. Заказ № 18..